

Høgskulen på Vestlandet

Planforslag for økt bruk av grøntområder og stier i Sogndal sentrum

Landskapsplanlegging med Landskapsarkitektur

PL491

Avdeling for Ingenør og Naturfag

01.06.17

10 214 ord

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jfr. *Forskrift om studier og eksamen ved Høgskolen i Bergen, § 9-1.*

Planforslag for økt bruk av grøntområder og stier i Sogndal sentrum

Bacheloroppgave i Landskapsplanlegging med Landskapsarkitektur
Høgskulen på Vestlandet, campus Sogndal

Juni 2017

Forord

Denne bacheloroppgaven er den avsluttende oppgaven i studiet Landskapsplanlegging med Landskapsarkitektur. Oppgaven ble valgt våren 2016 og teller 20 studiepoeng.

Bacheloroppgaven er utarbeidet i samarbeid med Sogndal kommunes kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder.

Vi er tre studenter med et engasjement for naturopplevelser og friluftsliv. Vi syns det var veldig gøy og lærerikt å få jobbe med en reell oppgave som denne. Det vil være stas om arbeidet vi har gjort kommer til nytte for kommunen og deres videre arbeid med grøntområder og stier.

Vi ønsker å takke planleggerne Marte Bergum Hansen og Markus Mohn Werner fra Sogndal kommune for at vi fikk mulighet til å ta del i kartleggingen, og ikke minst for deres engasjement i arbeidet vårt. Takk til Lisbeth Dahle for god hjelp i arbeidet med digitalisering av kart. Spesielt vil vi takke Liv Norunn Hamre for god veiledning og oppfølging av oppgaven. Hun har gitt oss mange gode råd og veiledet oss på en måte som har motivert og engasjert.

Om ikke annet er oppført er bildene tatt av forfatterne.

01.06.2017

Sammen drag

I forbindelse med Sogndal kommune sin kartlegging av friluftslivsområder har vi skrevet en bacheloroppgave som konsentrerer seg om grønnstrukturen i Sogndal sentrum. På grunn av fortetting blir det færre og færre grøntarealer i byer og tettsteder. Det er viktig å ivareta grønnstruktur for å opprettholde godt nærfriluftsliv og god folkehelse. Noen brukergrupper har kort aksjonsradius, og det bør derfor sikres gode grøntområder i nærmiljøet.

I denne oppgaven vil vi se nærmere på hvordan man kan øke bruken av grøntområdene og stiene i Sogndal sentrum. Flere av dagens grøntområder og stier fungerer fint og blir mye brukt, men noen har potensiale for forbedring. Denne oppgaven konsentrerer seg om disse områdene. Vi har kommet frem til et planforslag for hvordan grøntområdene og stiene kan fremstå mer innbydende og invitere til opphold gjennom å jobbe med disse spørsmålene:

- Hvordan kan man øke friluftslivet i nærmiljøet i Sogndal sentrum?
- Er det mulig å oppnå maks 500 meter til nærmeste merkede sti for alle boliger i Sogndal sentrum?

Oppgaven tar for seg opprustning av de grøntområdene og stiene som har størst behov for det, i tillegg til at vi foreslår flere nye stier og ett nytt grøntområde. For å komme frem til gode løsninger er det viktig å ha god kunnskap om planområdet. Kunnskapen har vi innhentet gjennom en kartlegging av alle grøntområder og stier i Sogndal sentrum. Dette gir en detaljert og systematisk oversikt over hva som finnes av kvaliteter, mangler og utfordringer som vi legger til grunn i utformingen av planforslaget.

De tiltakene som blir foreslått skal bidra til å fremheve de kvalitetene som fins for å skape gode grøntområder og stier i Sogndal sentrum.

Innhold

Innledning.....	8
Lokalisering.....	11
Metode	13
Analysedel	16
Grøntområder	16
Stier	19
Analyse av helhetlig grønnstruktur	22
Bufferanalyse - 500 meter til merket DNT-sti	24
Kvaliteter, mangler og utfordringer	26
Kvaliteter som bør ivaretas og fremheves	26
Funksjoner / element som mangler	26
Utfordringer med grøntområder	27
Utfordringer med stier	28
Utfordringer med 500 meter til nærmeste tursti	30
Planforslag.....	31
Presentasjon av planforslaget.....	31
Utbedring av eksisterende områder	34
Etablering av nytt område.....	51
Opprustning av eksisterende stier	53
Nye stier	60
Varde i Sogndal sentrum	68
Skilting av stier	68
Rundløyper	69
Plan for vedlikehold.....	71
Plan for søppelhåndtering.....	71

Merkede DNT-stier	72
Tiltak 1	72
Tiltak 2	72
Drøfting	74
Klarer vi å øke friluftslivet i Sogndal sentrum ved forbedring og etablering av områder og stier?	74
Opphold	74
Aktivitet	75
Tiltakenes omfang	76
Naturlig materialbruk	76
Universell utforming	77
Tilgjengelighet og informasjon	77
500 meter til nærmeste tursti	77
Virkninger av planforslaget	78
Kildeliste	79
Litteraturliste	79
Internett	80
Bilder	81
WMS- tjenester	81

Innledning

Grønnstruktur er en viktig del av byer og tettsteder, da de brukes som møteplasser, rekreasjonsområder og som en arena for aktivitet. Grønnstruktur defineres av Miljødirektoratet som “veven av store og små naturpregete områder i byer og tettsteder” (Miljødirektoratet, 2014a). Begrepet er vidt og omfatter blant annet stier, turdrag, grøntområder, parker, lekeområder, vegetasjon i boligområder, grønne “restområder”, kantsoner, strandsone og elvebredde (Miljødirektoratet, 2014a).

Det er dokumentert at grøntområder i byer og tettsteder er svært viktig i et folkehelseperspektiv, og det er vist at kontakt med natur og utsikt til natur reduserer stress, styrker immunforsvaret og påskynder tilfriskningsprosesser for syke mennesker (Kurtze, Eikemo & Hem, 2009). I Norge er friluftsliv en av de vanligste formene for fysisk aktivitet, der turgåing er den mest utbredte aktiviteten. Statistisk Sentralbyrå sier at ni av ti går på tur i gjennomsnitt to ganger i uken (Miljøverndepartementet, 2013a). Likevel viser en rekke undersøkelser at nordmenn er for lite aktive (Lae, 2016). Tilgjengelighet og avstand til grøntområder er viktige faktorer for at folk utøver friluftsliv (Miljøverndepartementet, 2013a). Klima- og miljødepartementet definerer friluftsliv som «opphold og fysisk aktivitet i friluft med sikte på miljøforandring og naturopplevelse» (Meld. St. 18 (2015-2016), 2016). Dermed kan også fysisk aktivitet og opphold i grønne områder innenfor tettstedene regnes som friluftsliv. Erfaring og forskning viser at folk er vesentlig mer aktive i friluftsliv dersom det ligger friluftslivsområder innen ca. 500 meter fra der de bor (Meld. St. 18 (2015-2016), 2016). Den Norske Turistforening (heretter DNT) mener det bør tilrettelegges for at folk ikke har mer enn 500 meter til nærmeste tursti (Helgesen, 2013).

Ulike aldersgrupper har ulik aksjonsradius fra egen bolig, og trenger forskjellige tilbud og tilrettelegging for å opprettholde utøving av friluftsliv i hverdagen. Barn og unge er en av de største brukerne av grøntområder i nær tilknytning til egen bolig (Miljøverndepartementet, 2013a). I Melding til Stortinget nr. 18 står det at i alderen 5-6 år har de en aksjonsradius på 100 meter fra egen bolig, mens de opp til 8-års alderen har en aksjonsradius på under 200 meter fra egen bolig (Meld. St. 18 (2015-2016), 2016.). Også eldres aktivitet er sterkt knyttet

til nærmiljøet, med en aksjonsradius på 300 meter fra egen bolig (Meld. St. 18 (2015-2016), 2016.) Forskning og erfaring viser også at mange personer med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn har andre behov og ønsker om friluftslivsaktiviteter enn personer med etnisk norsk eller vestlig bakgrunn (Meld. St. 18 (2015-2016), 2016). Mange har en annen tradisjon for opphold og ferdsel i natur, disse gruppene søker ofte ut i parkene og de tilrettelagte grøntområdene i nærmiljøet for naturopplevelse, rekreasjon og fysisk aktivitet (Meld. St. 18 (2015-2016), 2016).

I dag er 8 av 10 nordmenn bosatt i byer og tettsteder. Tettstedene står ovenfor et stort utbyggingspress da de vokser og krever mer areal, noe som fører til et press på grøntarealene (Miljødirektoratet, 2013a). Tettsteder ligger ofte tett på fruktbare landbruksområder, omringet av større sammenhengende naturområder med stort biologisk mangfold. For en bærekraftig utvikling av byer og tettsteder, er fortetting et nasjonalt mål (Miljøverndepartementet, 1998). Ulempen med fortetting er at det ofte går på bekostning av den felles grønnstrukturen som finnes innenfor tettstedene (Miljøverndepartementet, 1998). Tendensen er at grønnstruktur nedbygges, bekkeløp legges i rør, og gjenværende grønnstruktur da blir fragmentert og mindre tilgjengelig. Dette utgjør en trussel for sentrumsnære grøntareal og friluftsliv (Miljøverndepartementet, 1998).

Viktigheten av grønnstruktur understrekes ved at den i revidert plan- og bygningslov fra 2008 ble innført som et nytt arealformål i kommuneplanens arealdel og reguleringsplan. For å ta vare på variasjonen av grønnstruktur i sentrumsnære områder kom regjeringen i 2013 med en nasjonal handlingsplan for statlig sikring og tilrettelegging av friluftslivsområder. Målet med handlingsplanen er at alle kommuner skal kartlegge sine friluftslivsområder innen 2018 (Miljødirektoratet, 2013a). Kartleggingen er et viktig verktøy for å finne ut områdenes tilstand og hvilke kvaliteter som finnes i tettstedet. I samarbeid med Sogndal kommune kartlegger vi i denne oppgaven friluftslivsområdene i Sogndal sentrum.

Sogndal sentrum er omkranset av fjell og fjord med gode muligheter for friluftsliv. Det meste av friluftslivsaktiviteten i kommunen foregår i fjellområdene utenfor sentrumsområdet, og det er mindre tilrettelagt for sentrumsnært friluftsliv. For et enda bredere tilbud av friluftsliv er det viktig med gode grøntområder innenfor tettstedet.

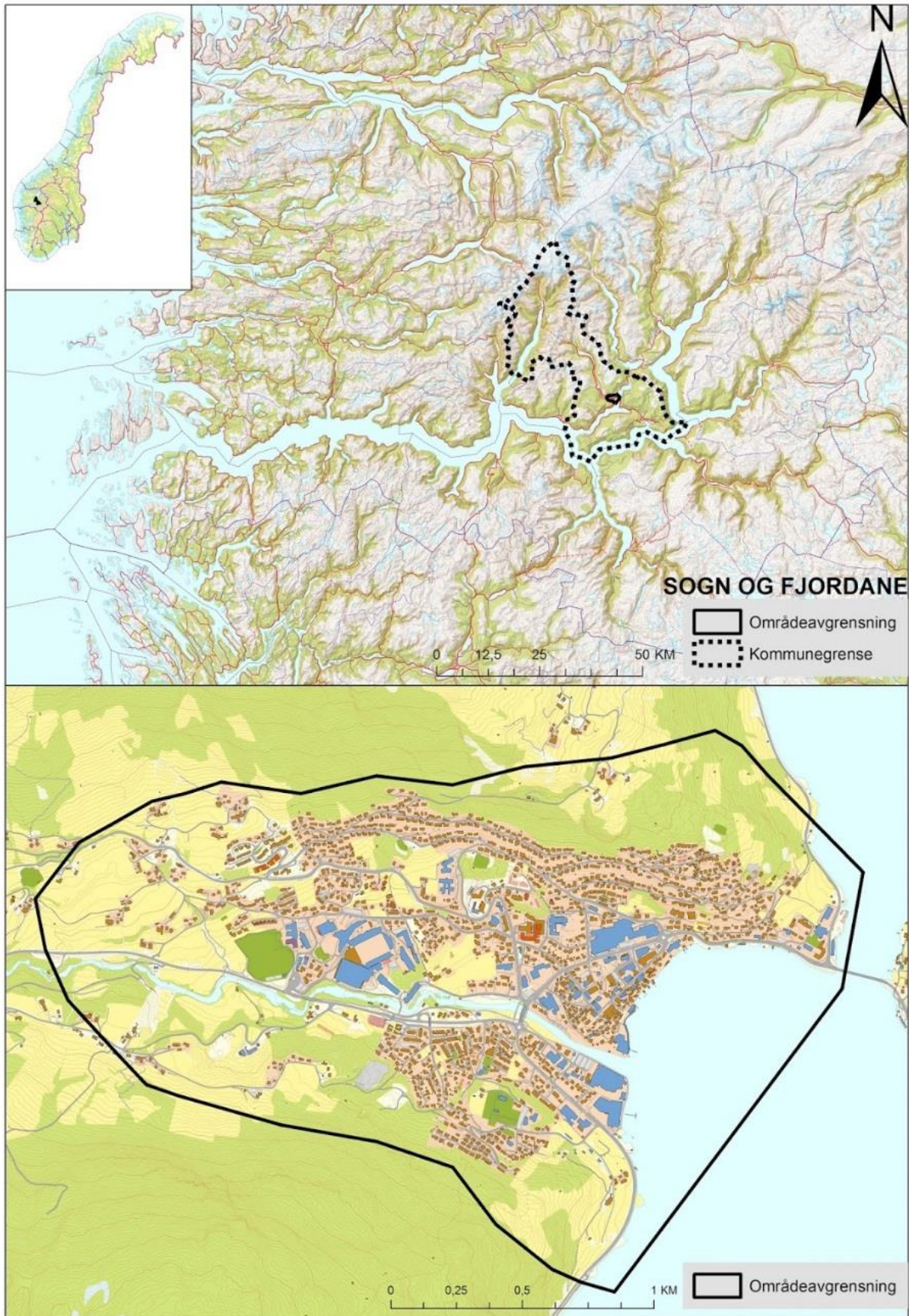
Med denne oppgaven ønsker vi å finne ut hvordan grøntområdene og stiene i Sogndal sentrum blir brukt, og hva som kan gjøres for å øke bruken. Vi ønsker også å se om det er mulig å oppnå DNT sitt mål 500 meter til nærmeste tursti for alle boliger i Sogndal sentrum.

For å finne ut om dette er mulig vil vi jobbe med følgende

- Hvordan kan man øke friluftslivet i nærmiljøet i Sogndal sentrum?
- Er det mulig å oppnå maks 500 meter til nærmeste merkede sti for alle boliger i Sogndal sentrum?

Lokalisering

Sogndal sentrum er kommunesenter i Sogndal kommune i Sogn og Fjordane fylke (Figur 1), og har per 2016 3852 innbyggere (Statistisk Sentralbyrå, 2016b). Sogndal er kjent for blant annet Lerumsfabrikken, Sogndal Fotball, og et allsidig friluftsliv. Kommunen grenser mot Luster i øst, Leikanger i sørvest og Jølster i nord. I nasjonalt referansesystem for landskap er Sogndal plassert i landskapsregion 23, indre bygder på Vestlandet (Puschmann, 2015, s. 98-100). Indre bygder på Vestlandet har et svakt kontinentalt klima og landskap som er preget av store daler og høye fjell (Puschmann, 2015, s. 98-100). Landformene og klimaet gjør Sogndal til et populært friluftslivssted. I 2011 ble Sogndal kåret til det beste stedet å være ute i Norge av Utemagasinet og Visit Norway (Svanes, 2011).

Figur 1: Analyseområdets lokalisering.

Metode

For å få en oversikt over hva som finnes av grønnstruktur i Sogndal sentrum har vi gjennomført en kartlegging av eksisterende grøntområder og stier. Nødvendig informasjon har vi fått gjennom egne registreringer, kartdata, litteratur og gjennom innspill fra personer med kunnskap om grønnstrukturen. Vi har vært på flere befaringer i løpet av senhøsten 2016 og våren 2017 for bilder og registreringer. Alle kart er laget i ArcMap (ArcGis 3.1).

Målet med kartleggingen er å:

- Sikre friluftslivsområder for dagens og fremtidige brukere
- Ivareta og utvikle god tilgang til friluftslivsområder
- Ivareta og utvikle god tilrettelegging for friluftsliv

Kartleggingen av grøntområder er gjort i samsvar med Miljødirektoratets veileder M98-2013 Kartlegging og verdsetting av friluftsområder (Miljødirektoratet, 2014b). De registrerte områdene ble kategorisert i ulike områdetyper i samsvar med veilederen. Ikke alle områdetypene i veilederen finnes i Sogndal sentrum. Tabell 1 viser de aktuelle områdetypene som vi har tatt i bruk.

Tabell 1: Viser oversikt over områdetyper som er registrert i Sogndal sentrum.

Kategori	Beskrivelse
Nærturterreng	Store allment tilgjengelige vegetasjonsområder i gangavstand til boligområder.
Leke- og rekreasjonsområder	Omfatter lekeplasser og grønne rekreasjonsområder i forskjellige størrelser og tilstander. Lekeplassene kan være helt til delvis opparbeidet, uten vegetasjon eller med naturmark. Noen av lekeplassene er knyttet til skoler og barnehager. Leke- og rekreasjonsområder spesielt viktige områder da de er i kort aksjonsradius fra boligområder.
Grønncorridor	Viktig del av transportsystemet for gående og syklende, med et sterkt grønt preg.
Strandsone med tilhørende sjø og vassdrag	Områder langs vann med mulighet for allment friluftsliv.
Særlig kvalitetsområder	Områder med spesielle opplevelseskvaliteter eller stor symbolverdi.

Videre ble hvert område beskrevet og vurdert etter bestemte verdsettingskriterier og gitt en verdikarakter fra A til D, der A = Svært viktig friluftslivsområde, B = Viktig friluftslivsområde, C = Registrert friluftslivsområde og D = Ikke klassifisert friluftslivsområde (Vedlegg 1).

Verdsettingen har i stor grad bidratt til å beskrive og analysere områdene, men har ikke hatt betydning for hvilke områder vi har valgt til planforslaget. Til planforslaget har vi valgt områder der vi ser et sterkt behov for tiltak, eller et stort potensiale for økt bruk ved mer tilrettelegging.

Kartlegging av stier ble utført gjennom en egenutviklet sjekklister (Vedlegg 2). Ved befarings ble stiene registrert og egenskapene til hver sti notert i sjekklisten. Vi har sett på stienes underlag og bredde, skjøtsel, om det finnes gjerde, rekkverk og/eller trapp, og om det er anlagt lys i stiene. Basert på stiens egenskaper har vi organisert de i fire ulike kategorier (Tabell 2). De registrerte stiene er kategorisert som tilrettelagte stier, spontane snarveier og naturstier. For et helhetlig bilde har vi også valgt å vise hovedferdselsårene for gående og syklende. I hovedferdselsårene inngår veier som er spesielt tilrettelagt for gående/syklende, enten det er skilte gang- og sykkelveier eller fortau og overgangsfelt. Disse linjene er basert på Sogndal kommunes "Plan for oppfølging og utbygging av gangvegar/stiar og grøntkorridorar i Sogndal sentrum" (Sogndal kommune, 2010) og Fylkesatlas' temakart "Samferdsel - Gang og sykkelveg" (Fylkesatlas).

Tabell 2: Kategorier av stier i Sogndal sentrum.

Kategori	Beskrivelse
Hovedferdselsårer	Hovedferdselsårer for gående/syklende. Basert på tilrettelegging med fortau, overgangsfelt og skilte gang- og sykkelveier.
Tilrettelagte stier	De fleste stiene i denne kategorien går på tvers av hovedferdselsårene, ofte som snarveier. Mange av de er stier med lys/gjerder/underlag i asfalt eller grus.
Spontane snarveier	Stier uten synlig form for tilrettelegging som har dukket opp spontant.
Naturstier	Stier med naturlig underlag i skogkledde omgivelser.

For å finne ut om alle boliger i Sogndal sentrum ligger innenfor 500 meter til nærmeste tursti, ble det utført en bufferanalyse. Vi har valgt å gå ut i fra de mest nærliggende DNT-merkede stiene som leder mot større naturområder utenfor sentrum. Stienes startpunkter ble merket av i kartet, og det ble laget en buffer på 500 meter.

Vedlagt ligger ett flyfoto av Sogndal sentrum for å lettere kunne orientere seg (Vedlegg 3).

Analysedel

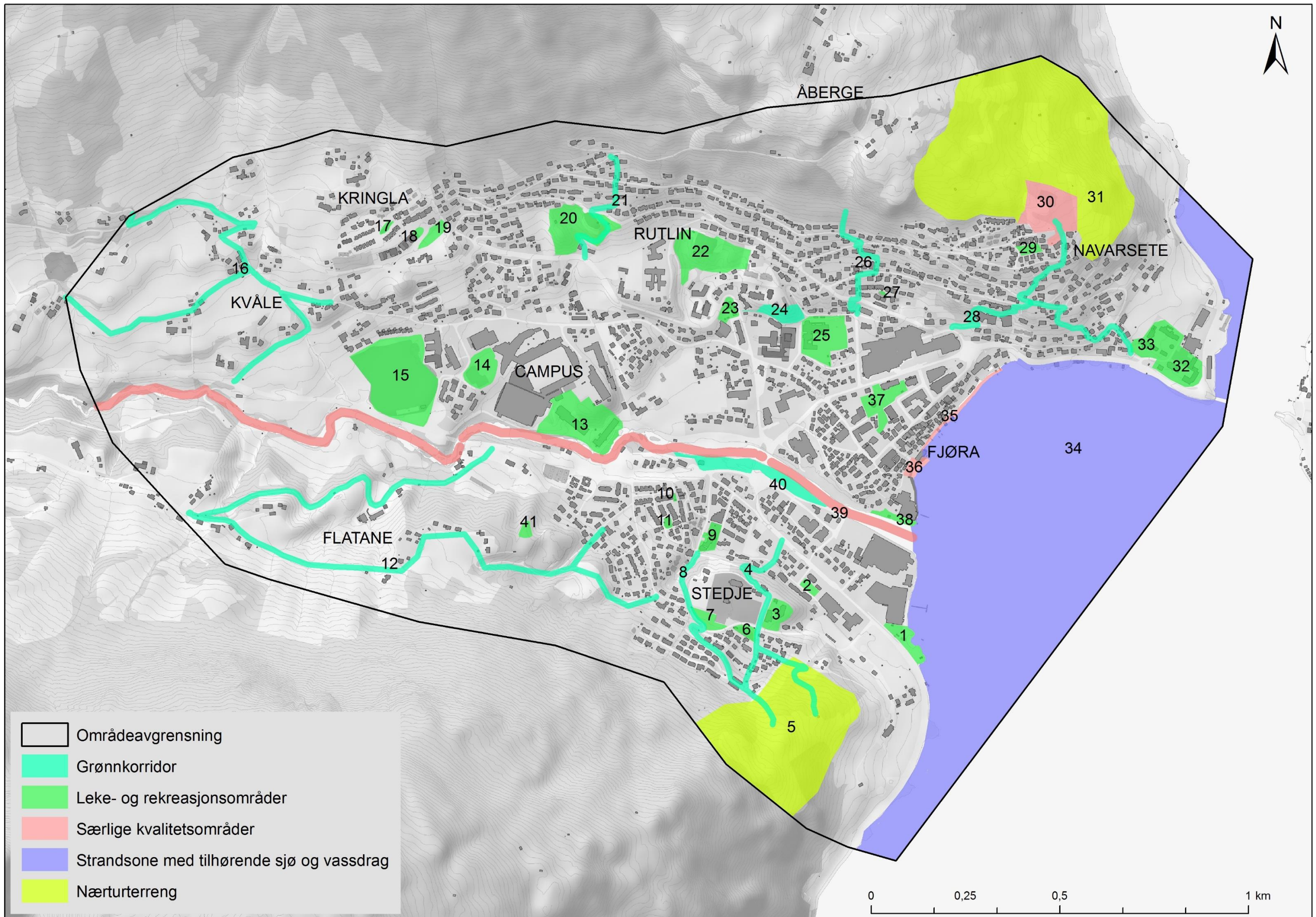
Grøntområder

Grøntområdene i Sogndal sentrum ligger spredt innenfor områdeavgrensningen (Figur 2). Til sammen har vi registrert 41 grøntområder med dagens situasjon i Sogndal sentrum (vedlegg 1). 25 av grøntområdene er Leke- og rekreasjonsområder. Mange av leke- og rekreasjonsområdene er lekeplasser i boligområder eller lekeplasser knyttet til skoler og barnehager, men øvrige områder er godt variert: Sentrumsparken (37) er et leke- og rekreasjonsområde med god universell utforming og har rom for variert bruk for ulike aldersgrupper. Den er i tillegg et viktig møtepunkt i Sogndal sentrum. Uteområdene ved Campus Sogndal, Høgskulen på Vestlandet (13) og VGS Uteområde (14) har mye grøntareal for både opphold og aktivitet. Rutlinslid (20) og Haugen (22) er områder med sterkt grønt preg med både lekeplass og skog/mark. Kvåle Stadion (15) skiller seg ut som et område spesielt tilrettelagt for aktivitet, og Stedjestranda (1) som den eneste badestranden i Sogndal sentrum.

Det er registrert 9 Grønncorridorer, som er viktige ferdselsårer med et grønt preg (Figur 2). Grønncorridorene blir mye brukt til tur og de er viktige for å komme seg rundt i Sogndal sentrum (Figur 2). To av disse grønncorridorene, Flatane (12) og Kvåle (16), er veier som går gjennom LNF-områder med utsikt over jordbrukslandskap. Grønncorridor Stitoppen/Dalavegen-Prestedalen (24) og Granden/Avsølevegen (40) brukes også noe til opphold og aktivitet, men i større grad til gjennomgang (figur 2).

Røvhaugane (31) og Stedjevollen (5) er registrert som Nærturterreng (Figur 2). Disse grøntområdene er knyttet til større sammenhengende grøntområder utenfor bebyggelsen. På Røvhaugane fins det et nettverk av stier som er mye brukt til tur av beboerne i Sogndal sentrum. En del av Røvhaugane (30), er registrert som Særlig kvalitetsområde med bakgrunn i at området er statlig sikret (Miljøverndepartementet, 2017). Røvhaugane er svært viktig for friluftslivet og er mye brukt til tur i hverdagen, samt til forskjellige friluftsansatte som utekonserter og friluftsdager for barn.

Sogndalselva (39), Dampskipskaia (36) og Fjordstien (35) er også kategorisert som Særlige kvalitetsområder (Figur 2). Sogndalselva har et sterkt estetisk preg i tillegg til å være en arena for aktiviteter som elvepadling og laksefiske. Dampskipskaia og Fjordstien er områder med god universell utforming som åpner strandsonen for allmennheten. Dampskipskaia er i tillegg viktig som holdeplass for hurtigbåter og midtpunkt for festivalen Fjell- og Fjordmoro. Om sommeren er det også kafédrift her. Fjorden (34) er registrert som Strandsone med tilhørende sjø- og vassdrag, og er et viktig symbol og aktivitetssted i Sogndal sentrum.

Figur 2: Kartet viser alle de registrerte grøntområdene i Sogndal sentrum med sin unike ID og hva de er kategorisert som.

Stier

I Sogndal sentrum finnes det et stort stinettverk for gående, og vi har registrert til sammen 67 stier (Figur 3, vedlegg 2). Topografien i Sogndal med den flate dalbunnen og de bratte dalsidene gjør at stiene er svært varierte. Flertallet av de registrerte stiene går under kategorien tilrettelagte stier. I Fjøra, sentrum av dalbunnen, er det mange tilrettelagte stier. Generelt for disse er at de er lagt i et terreng med mindre helling. Flere av stiene er asfalterte, men også skifer (39), plank (45) og grus (38, 40, 44, 46, 47) forekommer. De fleste stiene er minst 1 meter brede, ofte avgrenset av gjerder i privathager.

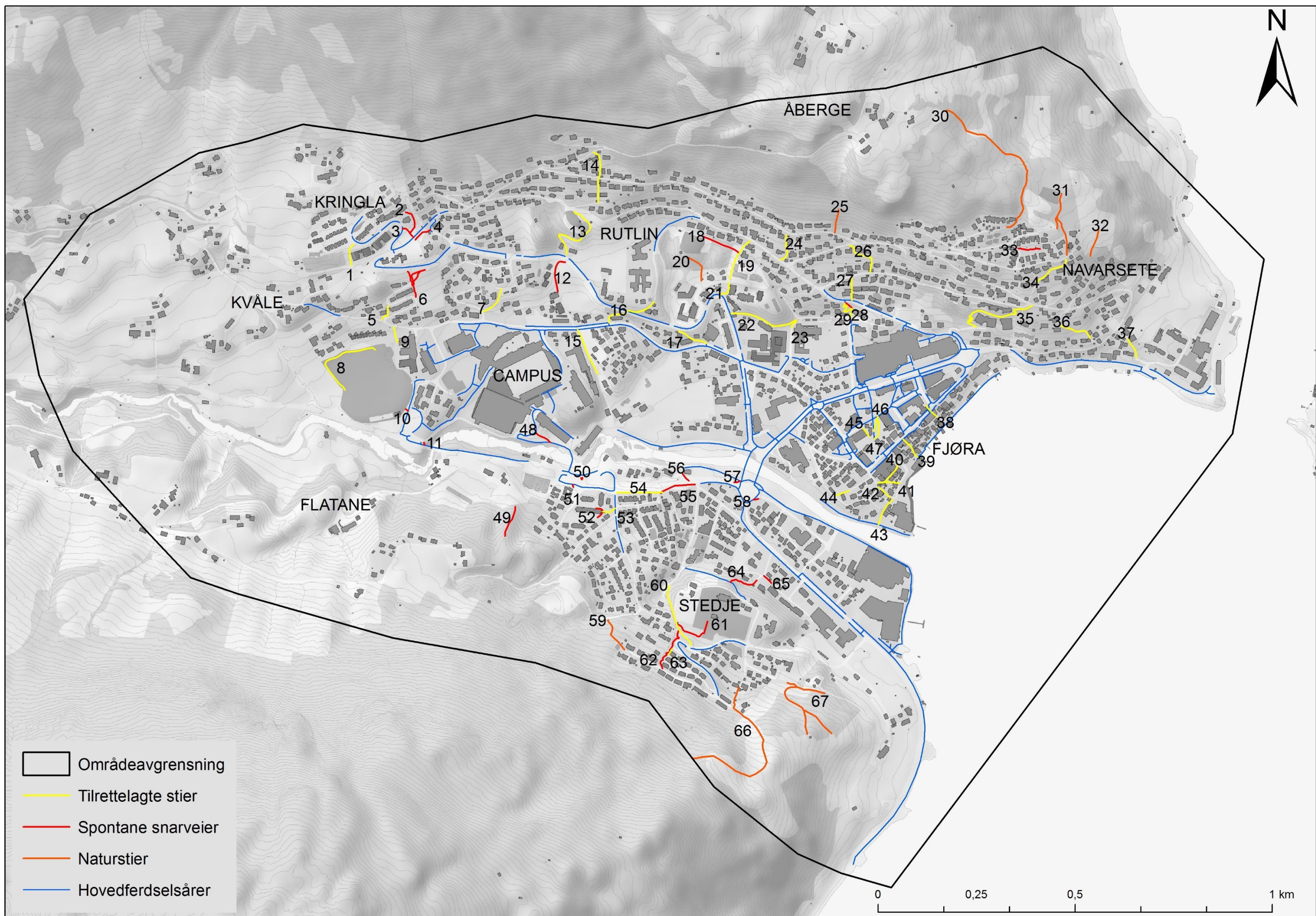
Det er også mange tilrettelagte stier i dalsidene. Flere av disse fungerer som snarveier gjennom boligfeltene på tvers av bilveiene. På grunn av det bratte og krevende terrenget har stiene ofte trapp i hele eller deler av stien. Ved Rutlin er trappene laget av tre med rekkverk på én side, mens i sti nr. 26 og 27 er trappene utformet i metall og har per i dag ingen rekkverk. Ved disse stiene er det kasser med sand. I noen tilfeller som ved Stedje er det gjerde langs stiene for å skille stien fra privathager. Flere av de tilrettelagte stiene har underlag av jord eller grus med en bredde på 0,5 - 1,0 meter, sti nr. 13 er et eksempel på dette. Også i Fjøra er det flere tilrettelagte stier. Sti nr. 44, 45 og 46 har liten helling, er asfaltert og har generelt bedre universell utforming enn de andre tilrettelagte stiene. Ikke alle stiene i fjøra er universelt utformet, sti nr. 39 har underlag av skifer og sti nr. 39 har trapp.

Det er registrert 23 spontane snarveier. Det som går igjen er at de oppstår over grøntområder, noe som gir en stor slitasje på underlaget. De aller fleste er brune jordstier med steiner som stikker opp i dagen i de bratteste partiene. Sti nr. 55 og 56 er mye brukte spontane stier. Disse stiene kan bli sleipe og gjørmete i regnvær og glatte i snøvær. Det er hverken belysning, trapper eller kasser med sand langs noen av de spontane stiene.

Naturstiene ligger helt i ytterkant av boligfeltene og leder ut av sentrumskjernen, unntaket er sti nr. 20 Ulvahaug 3 (vest), som går gjennom en skogkledd skråning i sentrum. Alle naturstiene ligger i skogkledd omgivelser og har et naturlig underlag av jord, stein og barnåler. For å komme seg ut til større naturområder er naturstiene viktige.

Hovedferdselsårene er viktige bindeledd mellom snarveiene, og viktige ferdselsårer for gående og syklende. Hovedferdselsårene kan være gang- og sykkelstier eller fortau. De spres seg oftest langs de mest trafikkerte veiene i Sogndal sentrum, eller på gang- og sykkelstier i mindre trafikkerte områder. Hovedferdselsårene er generelt godt universelt utformet og blir mye brukt.

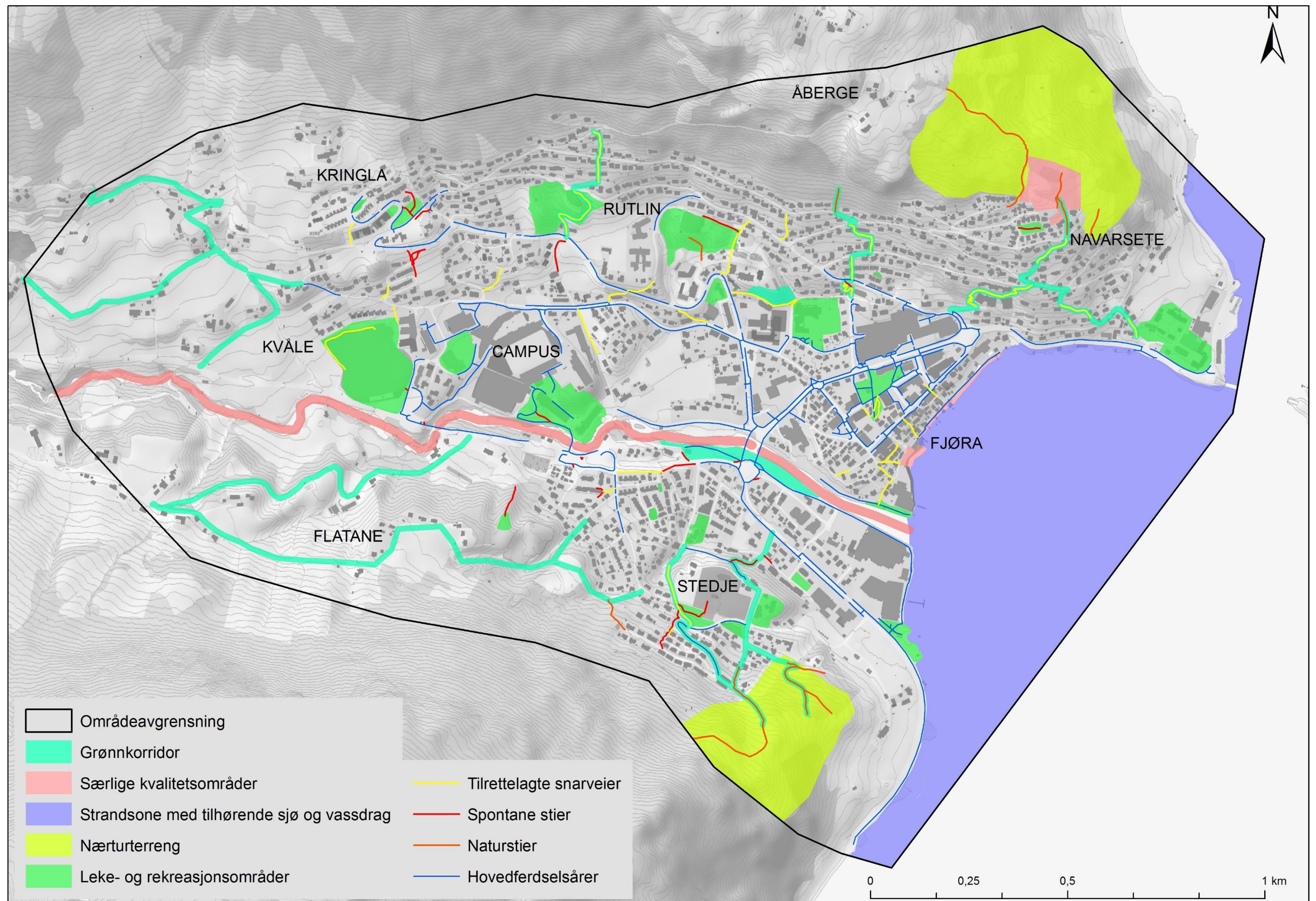
Topografien i Sogndal sentrum er preget av en kupert dalbunn omkranset av skrå dalsider. Dette gjør det vanskelig å tilrettelegge for universell utforming.

Figur 3: Kartet viser alle de registrerte stiene i Sogndal med sin unike ID og hva de er kategorisert som.

Analyse av helhetlig grønnstruktur

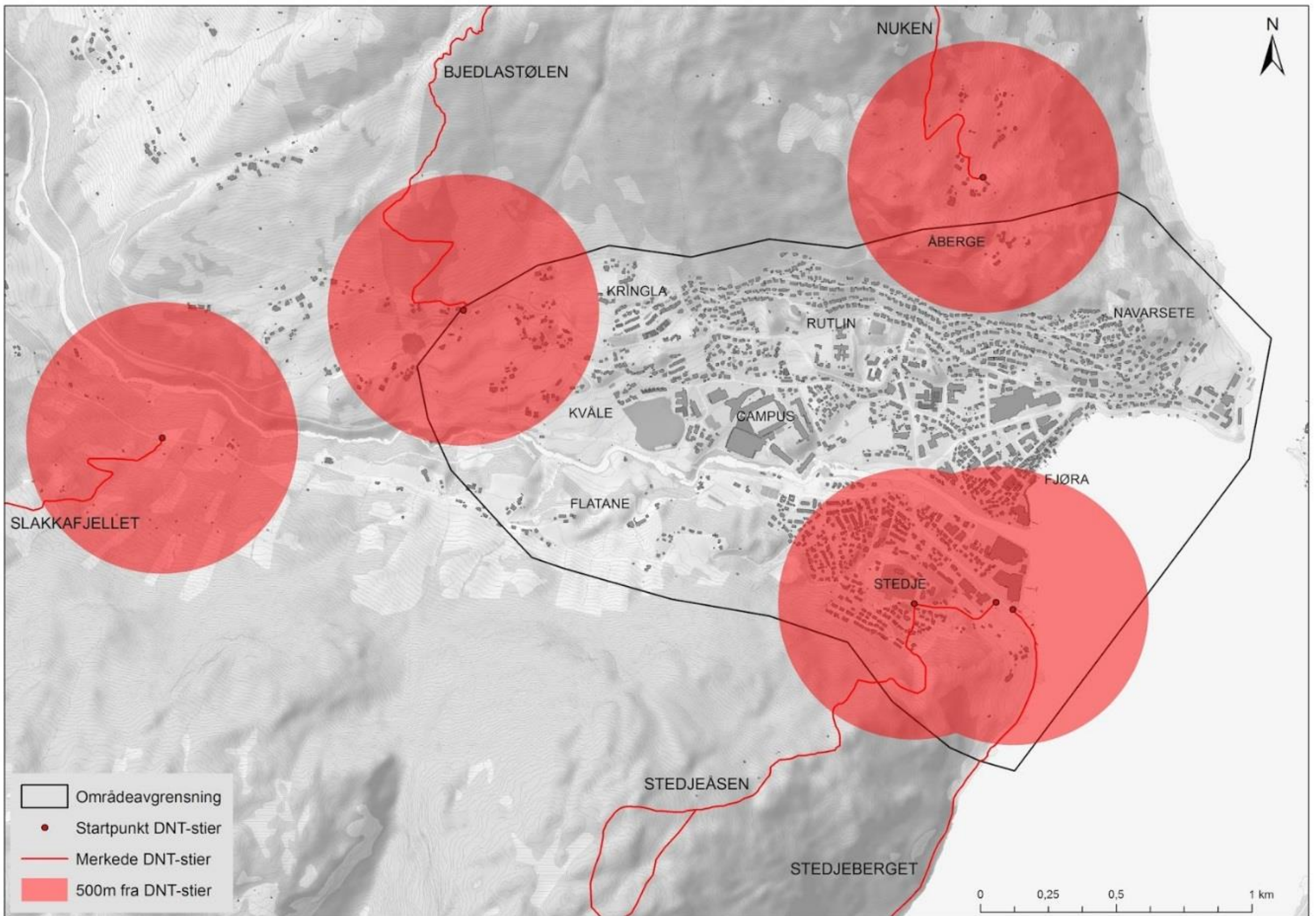
For å se hvordan stiene og grøntområdene henger sammen utførte vi en samlet analyse av stiene og grøntområdene (figur 4). Analysen viser at flere av stiene ved Navarsete og Rutlin leder til grøntområder eller gjennom dem. Flere av stiene ved Stedje og Flatane danner lenger sammenhengende grønnkorridorer. Ved Kvåle er det få grøntområder for variert bruk, men lange sammenhengende grønnkorridorer. På nordsiden av Sogndalselva ligger stier, grønnkorridorer og grøntområder spredt, mens det på Stedje er god sammenheng mellom grønnkorridorer og grøntområder.

Figur 4: Samlet kart over grønntområder og stier i Sogndal sentrum.

Bufferanalyse - 500 meter til merket DNT-sti

Bufferanalysen viser at ikke alle innbyggerne i Sogndal sentrum er sikret tilgang til en sti eller turvei innen 500 meter fra der de bor (Figur 5). Analysen tar utgangspunkt i 5 ulike startpunkt for DNT-stier. Tre innenfor Sogndal sentrum og to utenfor (figur 5). Startpunktene ved Stedjeåsen og Stedjeberget er innenfor 500 meter for et stort antall boliger på Stedje, samt flere boliger i Fjøra. På Kvåle starter stien mot Bjedlastølen. Denne stiens buffer dekker noen boliger på Kvåle. Startpunktet på Åberge og Slakkafjellet ligger utenfor Sogndal sentrum, men blir tatt med i analysen siden startpunktet for skiltingen ligger tett inntil sentrumsavgrensingen. Bufferen til Slakkafjellet sitt startpunkt når i dag ingen boliger innenfor Sogndal sentrum, mens startpunktet på Åberge dekker noen av boligene på Åberge.

Figur 5: Bufferanalyse over dagens startpunkt til DNT-stiene.

Kvaliteter, mangler og utfordringer

Etter å ha kartlagt og analysert grøntområdene og stiene har vi funnet kvaliteter, mangler og utfordringer i Sogndal sentrum:

Kvaliteter som bør ivaretas og fremheves

I Sogndal sentrum finnes det mange gode naturkvaliteter. Fjorden og det kupert landskapet rammer inn tettstedet og gir en klar romfølelse. Fjorden har stor symbolverdi, og den nyetablerte Fjordstien åpner fjorden og strandsonen for offentligheten. Eplehagene er identitetsskapende for "Saftbygda" og oppleves som en stor kvalitet. Sogndalselva er et vakkert naturelement i sentrum med stor opplevelsesverdi. Grøntområder langs elven forsterker opplevelsen av elven. Frodige dalsider, jordbrukslandskap og privathager bidrar til at Sogndal sentrum oppfattes som et grønt tettsted.

Grøntområdene og stiene er godt fordelt rundt i hele sentrum, noe som gir lett tilgang til grønnstruktur uansett hvor man bor. Stinettverket er godt utviklet med mange snarveier. Grøntområdene har varierte funksjoner og ulike tilbud av aktiviteter. Det er stor variasjon av grøntområder, noe som gir gode muligheter for allsidig aktivitet. Lekeplassene knyttet til skoler og barnehager holdes godt i hevd, og har et bredt tilbud av lekeapparater og aktiviteter. I dalbunnen finnes det flere gode universelt utformede områder, som Sentrumsparken, Stedjestranda og Fjordstien.

Funksjoner / element som mangler

- En sammenhengende tursti av grus som kan brukes til jogging og tur.
- Informasjonskart over grøntområder og stier i Sogndal sentrum.
- Allmenn tilgang til fjorden ved strandsonen i den nordøstlige delen av Sogndal sentrum.
- Strekningen av Fjordstien mellom Sogndalselva og Dampskipskaia ligger i dag bak Lerumfabrikken og mangler direkte tilknytning til fjorden og strandsonen.

- Fjordstien mangler bro ved munningen av Sogndalselva.
- Det er mangel på tilrettelagte sitteplasser i grøntområdene.
- Lavterskel tilbud for aktivitet.

Utfordringer med grøntområder

- Mye av grøntarealet er private hager eller jordbruksareal.
- Ikke alle grøntområder er tilpasset brukere med ulik alder og behov.
- Noen av grøntområdene er i dårlig stand (Figur 6).
- Noen grøntarealer har potensiale for mer opphold og aktivitet (Figur7).
- Flere områder har potensiale for bedre arealutnyttelse.
- Universell utforming.
- Hvordan håndtere søppel?

Figur 6: Lekeplass Stedjeåsen vest er et godt eksempel på en lekeplass med manglende vedlikehold.

Figur 7: Lekeplass Stedjevegen (2) har potensiale for mer aktivitet.

Utfordringer med stier

- Mange stier ligger i bratt terreng noe som gjør det vanskelig å prioritere universell utforming.
- Flere av stiene ligger tett på boliger og kan gi uttrykk for å være private (Figur 8, figur 9).
- Det er lite skilting av stier.
- Flere av stiene trenger en opprustning.
- Belysning er en mangel på flere av stiene.

Figur 8: Stien Rutlin 3(14) er vanskelig å få øye på og den kan oppfattes privat om man ikke har gått der før.

Figur 9: Stien Rutlin 2 (13) leder opp til lekeplassen på Rutlin langs hekken til høyre, men kan se ut som en privat sti i tilknytning til det gule huset.

Utfordringer med 500 meter til nærmeste tursti

- Lang avstand til startpunktene.
- Det er få boliger som ligger innenfor 500 m til nærmeste DNT-sti.
- Startpunktene for DNT-stiene kan være vanskelig å finne om man ikke er kjent i området.

Figur 10: Skiltingen på Åberge dekker bare noen få hus innenfor Sogndal sentrum

Planforslag

For å sette fokus på og øke bruken av grøntområder og stier i Sogndal sentrum vil vi presentere en rekke tiltak som vil fremheve de mulighetene som finnes og øke kvaliteten på disse. Til utforming av planforslaget har vi nyttet regjeringen sitt mål om folkehelse, prinsipper om naturvennlig tilrettelegging og prinsippet om uteinformasjon:

- Regjeringen sitt mål om folkehelse handler om å legge til rette for at flest mulig benytter parker, friområder og øvrig grønnstruktur til rekreasjon, aktiviteter og naturopplevelser, uavhengig av alder og ferdighetsnivå (Miljødirektoratet, 2014).
- Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv er tilrettelegging som gir minst mulig miljøbelastning i naturmiljøet og kulturlandskapet, og som ivaretar kvaliteten av friluftslivsopplevelsen (Direktoratet for naturforvaltning, 2006).
- Uteinformasjon-prinsippet handler om at god informasjon som er ute i form av skilt og informasjonstavler skal gi folk mer informasjon om området og mulighetene det er til å komme seg ut i naturen, (Direktoratet for naturforvaltning, 2006).

Presentasjon av planforslaget

Planforslaget består av flere deler, der den første delen dreier seg rundt opprustning av eksisterende grøntområder og stier, og etablering av nye (Figur 11).

Til opprustning har vi valgt ut 7 områder og 17 stier. Grøntområdene er nummerert fra A1 til A7, og stiene fra B1 til B17. Vi har foreslått etablering av ett nytt område, nummerert C1, og 6 nye stier, nummerert fra D1-D6. Overskriften forklarer hvor man kan finne igjen grøntområdene og stiene i stikartet (Figur 3), plankartet (Figur11) og Egenskapstabeller (Vedlegg1, Vedlegg2). Foran parentes står ID i plankartet (Figur 11) og navn. For eksisterende områder og stier står ID knyttet til analysekart (figur 2, figur 3) og egenskapstabeller (Vedlegg 1, vedlegg 2) i parentes.

De grøntområdene vi har valgt til opprustning er registrert som grønncorridor, særlige kvalitetsområder eller leke- og rekreasjonsområder. Vi har hatt fokus på å utbedre områder

som vi mener har et potensiale for forbedring eller som trenger en opprustning på grunn av manglende vedlikehold. De fleste områdene som blir foreslått utbedret er leke- og rekreasjonsområder, på grunn av viktigheten av gode lekeområder for barn. Vi har sett bort fra lekeplasser knyttet til skoler og barnehager da de blir vedlikeholdt oftere enn lekeplassene i boligområdene.

Det foreslåtte nye området vil utvide tilbudet av nærfriluftsliv i Sogndal sentrum og bidra til en større variasjon av naturopplevelser.

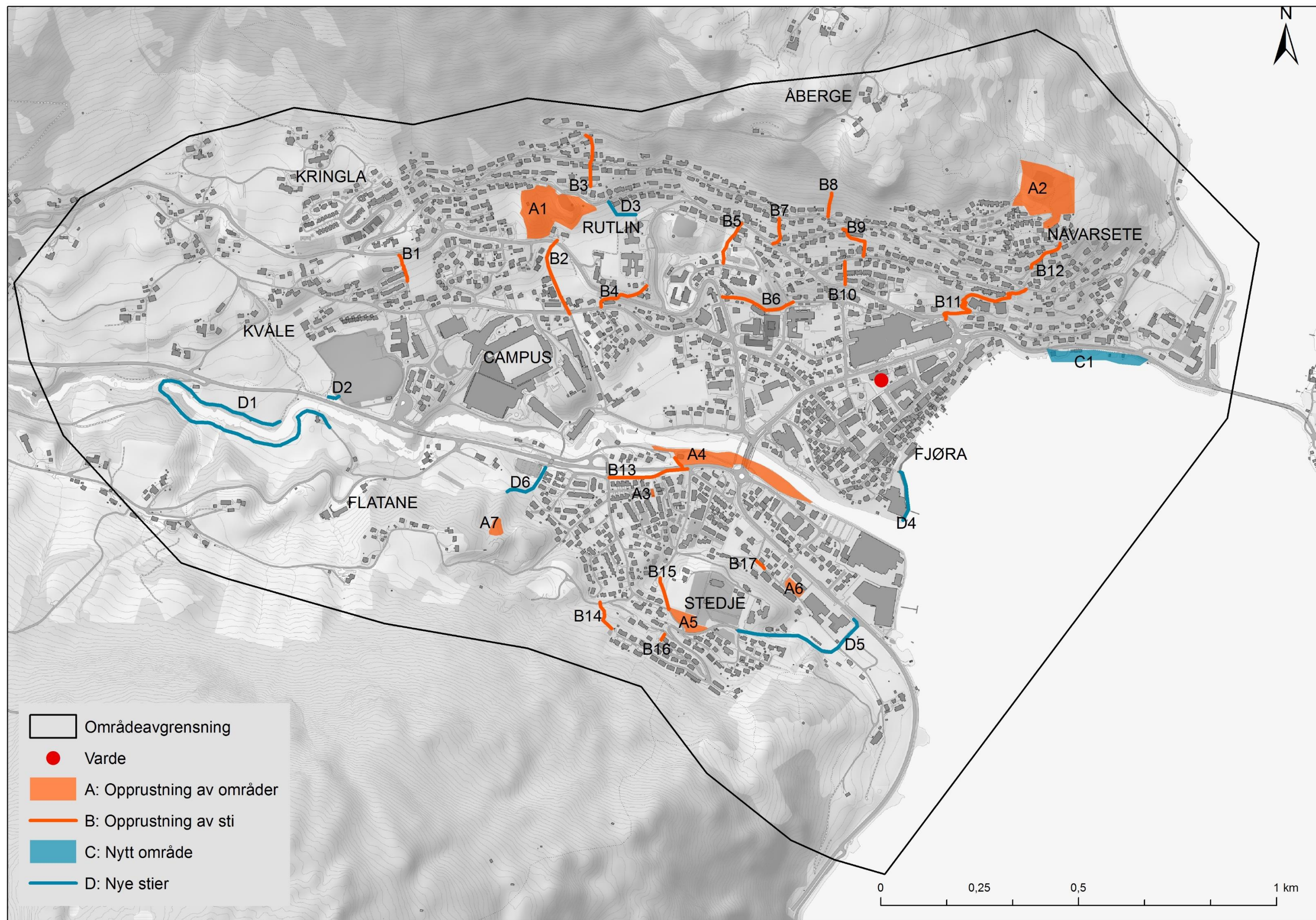
Prinsippene for naturvennlig tilrettelegging har hjulpet oss med utformingen av både nytt og eksisterende grøntområder med tanke på å samle inngrepene, utnytte terrenget, ha flerbruk av områdene, bruke naturlige materialer og ta hensyn til søppel og renovasjon.

Utbedringene av stiene varierer i omfang og bare de mest omfattende utbedringene blir gått i dybden på i dette forslaget. Resterende stiers anbefalte tiltak er ført i tabell for å få en enkel oversikt (Tabell 3).

De nye stiene vil styrke konektiviteten mellom grøntområdene, bidra til variasjon av naturopplevelser, eller trenge på grunn av trafikksikkerhet.

Den andre delen i planforslaget omhandler forslag om skilting av stier og oppføring av en varde i Sogndal sentrum.

I planforslagets tredje del har vi utarbeidet et forslag til fire rundløyper i Sogndal sentrum (Figur 65). Målet med rundløypene er å gjøre stiene tillokkende og å øke nærfriluftslivet. Rundløypene går innom grøntområder med ulikt preg, noe som vil bidra til naturopplevelsen. De har ulik lengde og ulik vanskelighetsgrad slik at man inkluderer en bred brukergruppe.

Figur 11: Kart over grøntområder og stier der vi foreslår opprustning eller nyetablering. Den foreslåtte varden er markert med rød prikk i Sentrumsparken.

Utbedring av eksisterende områder

A1 Rutlinslid (20)

Området er i dag ikke regulert.

Vest i området (Figur 12) er det mye ubrukt skogsareal til å leke i. Her ser vi gode muligheter til å etablere en naturlekeplass med elementer som tau til å klatre i, balansestokker og slengdisser. Noe av busk- og tresjiktet bør ryddes bort, og det bør lages en tydelig sti med skilting inn til naturlekeplassen.

Figur 12: Flyfoto over A1 Rutlinslid.

På den opparbeidete lekeplassen rundt ballbingen (Figur 12) vil vi tilrettelegge for mer aktivitet. Vi ser rom for flere elementer for en større utnyttelse av arealet (Figur 12). I det gule området (Figur 14) foreslår vi å bygge en klatrepark. I det rosa området foreslår vi et grillsted med en sittegruppe i naturlige materialer. I det grønne området anbefaler vi å beplante med vegetasjon for å innramme området og skape en tydeligere romfølelse. I det røde og lilla området i øst (Figur 13) foreslår vi å tilrettelegge for opphold og rekreasjon. Vi ser muligheten for en liten park for alle aldersgrupper. I det lilla området finnes det i dag lekeapparater med et preg av dårlig vedlikehold. Disse foreslås erstattet av solide stolper

som gjør det mulig å sette opp slakkline eller hengekøyer. I det røde området foreslår vi å plassere benker og bord for opphold.

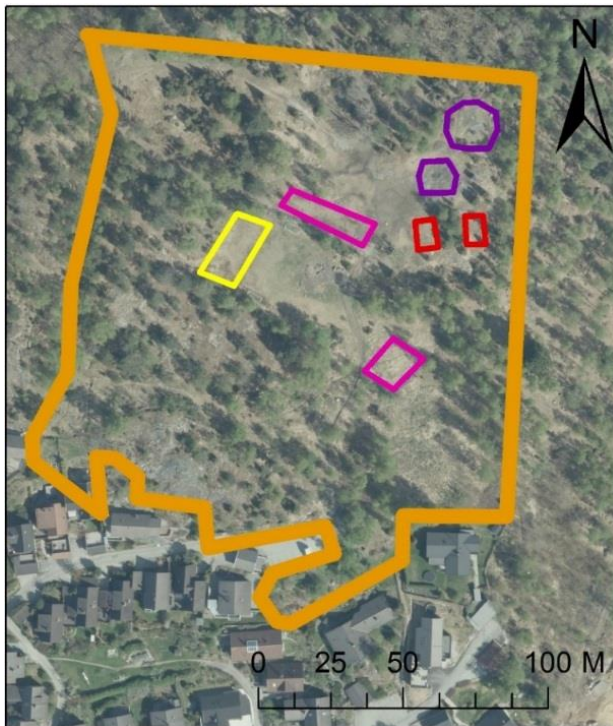

Figur 13: Bildet viser plenen med lekeapparat i det lilla området.

Figur 14: Bildet viser den opparbeida lekeklassen og hvordan grusen gror igjen fordi den ikke blir brukt til noe.

A2 Røvhaugane (30)

Figur 15: Flyfoto over A2 Røvhaugane.

Området er regulert som friområde og er statlig sikret. For statlig sikrete friluftslivsområder gjelder dette: All tilrettelegging som utføres skal ha to hovedformål:

- Minske de fysiske barrierene for friluftsliv, og derved legge til rette for økt friluftslivsaktivitet.
- Hindre at friluftslivsaktivitet fører til unødige naturinngrep, slitasje og forstyrrelser på plante- og dyrelivet, kulturminner og kulturmiljøer

På Røvhaugane foreslår vi 4 ulike tiltak for å legge til rette for opphold. Det foreslås å anlegge sitteplasser i form av tømmerstokker og benker i tre (Figur 15). De foreslåtte sitteplassene (Figur 16) er markert med rosa firkanter (Figur 15). I det gule området vest for fotballbanen foreslår vi å sette opp en enkel tribune, i f.eks. tømmerstokker eller stein (Figur 17). På de røde områdene (Figur 15) foreslås det å sette opp noen enkle matlagingsbenker med tak. For unngå tilfeldige bålplasser foreslår vi at de to mest fremtredende bålplassene opparbeides. Dette bør gjøres slik at de kan brukes året rundt, i henhold til forskrift om brannforebygging (Lovdata, 2017). Disse er markert som to lilla sirkler (Figur 15) der den nordligste har flott utsikt over Barsnesfjorden, mens den andre ligger like innenfor (Figur 18). Bålplassene bør rammes inn av store steiner med enkle benker av tømmerstokker rundt. Alle

Figur 16: Lignende sitteplasser kan oppføres på Røvhaugane. Bildet er tatt på grøntområdet Haugen.

tiltak på Røvhaugane bør legges i terrenget slik det er i dag, og utformes i naturlige materialer for å bevare karakteren til friluftsområdet.

Figur 17: Den tiltenkte tribunen foreslås i bakkant av fotballbanen, mellom målene.

Figur 18: Bål plassene oppleves i dag som rotete og uten struktur. Det bør etableres bål plasser som kan brukes året rundt.

A3 Lekeklass Stejdeflaten nord (10)

Området er i dag regulert som fellesområde for beboerne rundt.

Figur 19: Flyfoto over A3 Lekeklass Stejdeflaten nord.

Denne lekeklassen ligger midt i et boligfelt (Figur 19) og har et stort potensiale for bruk (Figur 20). I dag er den i så dårlig tilstand at det er fare for at folk kan skade seg (Figur 21). Vi foreslår en gjenoppretting til tidligere standard ved å rydde hele området og erstatte alle ødelagte lekeapparater med nye. Plantene langs gjerdet bør fjernes da de trolig vil vokse seg enda større.

Figur 20: Slik så lekeklassen ut i 2010. Bilde fra Google Maps Street View.

Figur 21: Dagens situasjon. Lekeplassen er hverken innbydende eller trygg.

A4 Granden/Avsølevegen (40)

Området er i dag regulert som offentlig friområde.

I Granden ser vi store muligheter for opparbeiding av en park ved planting av mer vegetasjon og tilrettelegging av flere sitteplasser (Figur 24). I de grønne områdene foreslår vi vegetasjon for å skjerme for trafikken langs RV 5 og for å ramme inn området (Figur 22), og for å skille

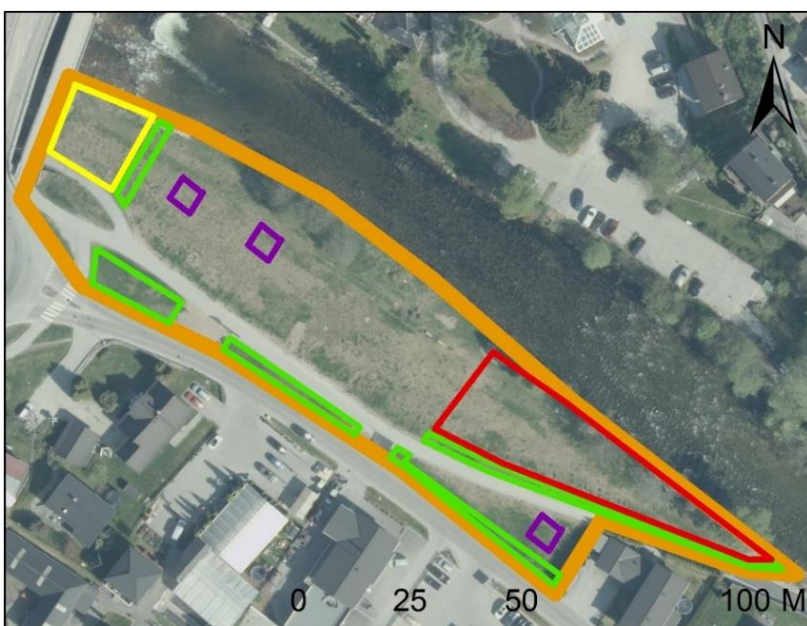

Figur 22: Område i Granden som ligger vest for rundkjøringen og broen.

grøntområde fra nærliggende bilvei og næringsområde (Figur 23).

For å gjøre området mer innbydende til opphold foreslår vi at det settes ut flere benker (Figur 25). Disse foreslås plassert i de lilla områdene (Figur 22, figur 23).

De gule områdene (Figur 22, figur 23) ser vi som mindre egnet for opphold da de ligger tett på biltrafikk ved broen og rundkjøringen. Her foreslår vi å etablere blomsterenger.

Figur 23: Område i Granden som ligger øst for rundkjøringen og broen.

I det røde området (Figur 23) vil vi plassere en Tuftepark, illustrert i figur 26. Figur 27 viser eksempler til apparater som kan være med i Tufteparken.

Figur 24: Illustrasjonsbildet viser lek og aktivitet i parkområdet.

Figur 25: I dag er det lite tilrettelegging for opphold og aktivitet på Granden.

Figur 26: Illustrasjonsbilde med Tuftepark til venstre og beplantning og benker til høyre.

Figur 27: Illustrasjon av apparater i Tufteparken. Bilder hentet fra Tufteparken.no

A5 Lekeklass Stedjeåsen vest (7)

Området er i dag regulert som gravplass.

Selve utformingen av området er god med plassering av lekeområdet i vest og fotballbanen øst og dette bør videreføres (Figur 28).

Figur 28: Flyfoto over A5 Lekeklass Stedjeåsen vest.

Figur 29: Bilde fra fotballbanen mot lekeklassen viser en ujevn gressplen med tue-vegetasjon.

Hovedproblemene er mangel på vedlikehold av lekeapparater og at vegetasjonen får vokse fritt (Figur 29).

Utvalget av lekeapparater er godt og variert, men tilstanden er svært dårlig og det er fare for at barn kan skade seg.

Sandkassen er helt gjengrodd (Figur 30), og på klatrestativet er det rust og manglende deler (Figur 31). Treverket er slitt på alle lekeapparater, og de burde skiftes ut.

Figur 30: Sandkassen er helt gjengrodd og må restaureres.

Figur 31: Klatrestativet er godt utformet, men i svært dårlig stand med rustne kjettinger og flisete treverk.

Figur 32: Benkenes tilstand innbyr ikke til bruk.

Benkene på lekeklassen er lite tilgjengelig da de er inngrodd i vegetasjon (Figur 32). En av benkene mangler flere planker og burde skiftes ut. Hele området trenger en opprydning i vegetasjonen. Plenen er svært ujevn med mye tue-vegetasjon og trenger å slås jevnlig.

A6 Lekeplass Stedjevegen (2)

Området er i dag regulert som lekeplass.

Figur 33: Flyfoto over A6 Stedjevegen.

På området er det i dag bare en stor gressplen med et fotballmål (Figur 33), og vi mener at arealet kan utnyttes bedre ved å legge til flere elementer (Figur 35). I det grønne området foreslår vi å plante trær for å ramme inn området. I det lilla området ser vi rom for å plassering av lekeapparater og benker. Den eksisterende fotballbanen kan videreføres i det rosa området, men dagens fotballmål bør skiftes ut da det er ødelagt (Figur 34). Det bør settes opp et nett mellom fotballbanen og lekeplassen, på den gule linjen (Figur 33).

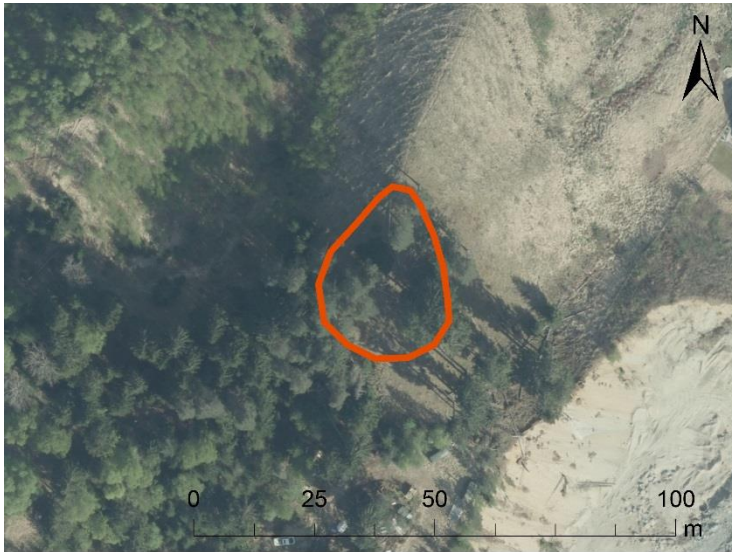
Figur 34: Fotballmålet er ødelagt og må byttes.

Figur 35: Illustrasjonsbilde av nytt fotballmål, lekeapparater, benk og trær.

A7 Sandbakken (41)

Området er regulert som grønnstruktur.

Figur 36: Flyfoto av A7 Sandbakken.

Området ligger på en skogledd haug (Figur 36) med en flott utsikt over Sogndal sentrum. Det ligger tett på boliger i nordøst, og byggefelt i nord-nordvest. Eksisterende sti gir lett tilgjengelighet for beboere i både eksisterende og nye boliger. Figur 37 viser utsikt, med sti og nye boligfelt. I området finnes det

tegn til bålrensning, og en tipi laget av granbar i området (Figur 38).

Vi foreslår at det tilrettelegges med tømmerstokker til å sitte på og opparbeiding av en bål plass som kan brukes året rundt, i henhold til forskrift om brannforebygging (Lovdata, 2017). For å tilrettelegge for lek foreslår vi å henge opp slengdisser i trærne.

Figur 37: Utsikten fra A7 Sandbakken.

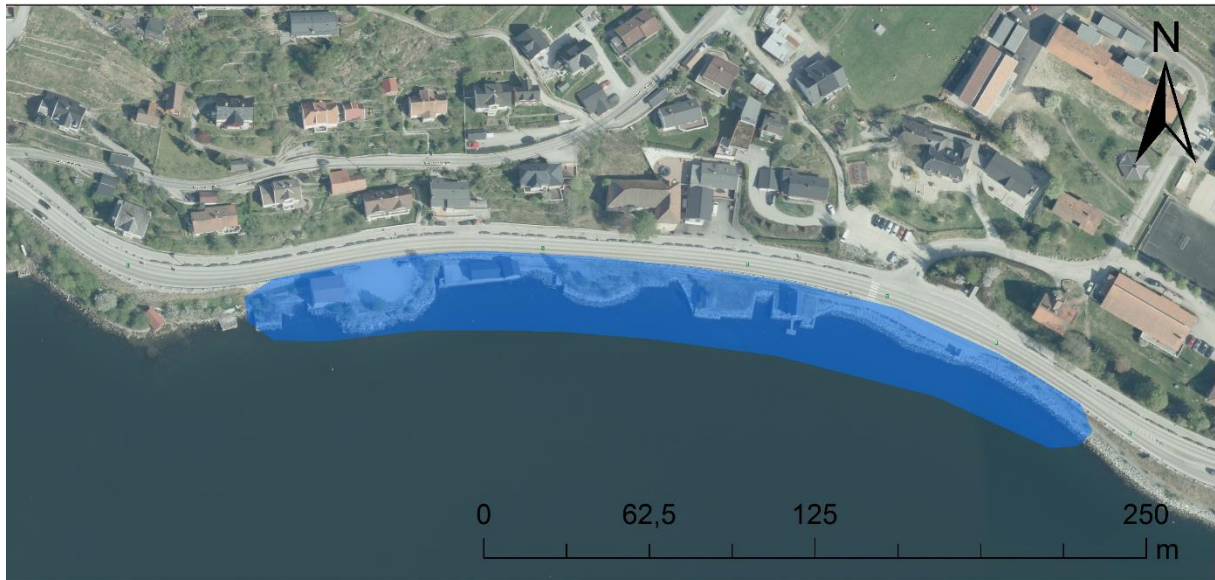

Figur 38: Bildet viser tipi av granbar og tegn etter bålbrening.

Etablering av nytt område

C1 Brygge i Fjordstien

Området er i dag regulert «friluftsområde i sjø» og «småbåtanlegg i sjø med tilhørende strandsone.»

Figur 39: Flyfoto av C1 Brygge i Fjordstien.

I forbindelse med planlagt forlengelse av Fjordstien til Loftesnesbroen foreslås det å lage en offentlig brygge i området mellom Hofslund hotell og Loftesnesbroen (Figur 1, figur 2).

Figur 40: Bildet viser området hvor den foreslåtte bryggen kan ligge. Man kan se den nye Loftesnesbroen bakerst i bildet.

Bryggen må utformes på en måte som innbyr til opphold, med gode sitteplasser og belysning. Figur 41 viser et eksempel på dette. For at det skal være mulig å komme seg inn og ut med kano eller kajakk må det være lett adkomst til fjorden, i likhet med figur 42. Bryggen bør bygges i miljøvennlige materialer.

Figur 41: Inspirasjonsbilde fra Nordre Jarlsberg Brygge. (2011).

Figur 42: Inspirasjonsbilde: Kajakkfeber på Sjøenga, (2016)

Opprustning av eksisterende stier

B1 Lunnamyri 2 (6)

Figur 43: Flyfoto av B1 Lunnamyri 2

Traséen er i dag regulert som gangsti.

Stien er en spontan snarvei og er så mye brukt at vi anbefaler at denne blir tilrettelagt (Figur 43). Hele stien bør utvides til en bredde på 0.5-1.0 m. Det sørligste partiet langs med boligene bør gruses (Figur 44). Nordover bør det vurderes trapper i de bratteste partiene

med grus imellom og rekkverk langs hele strekningen (Figur 44). Øverste enden trenger trapp opp til Dalavegen. Dalavegen bør også få gangfelt der denne stien kommer opp. Det bør anlegges lys i stien, men belysningen må plasseres strategisk for å ikke forstyrre de som bor der.

Figur 44: Til venstre vises den nordlige delen av stien og til høyre vises den sørlige delen.

B11 Navarsete 3 sør (35)

Stien er regulert som friområde/grøntområde.

Figur 45: Flyfoto av B11 Navarsete 3 sør.

Denne stien er den sørligste delen av grønncorridoren fra Amfi mot Røvhaugane (Figur 45). Stien er en viktig ferdselsåre, både til hverdagsformål og til tur. På grunn av stiens viktighet for ferdsel til og fra sentrum bør stiens standard heves. Vi foreslår at hele stien blir gruset på nytt, og at det anlegges lys.

Belysningen må gjøres på en måte som ikke sjenerer naboene. Det bør gjøres forbedrende tiltak i den nederste trappen der det er stor høydeforskjell mellom trappen og bakken (Figur 46). Det vokser også brennesler og greiner ut i stien (Figur 46). For å unngå dette trenger stien jevnlig kanstlått.

Figur 46: Det er stor høydeforskjell mellom trappen og bakken nederst i stien. Noen steder henger det også greiner ut i stien.

B12 Navarsete 2 nord (34)

Stien er i dag regulert som turvei.

Figur 45: Flyfoto over B12 Navarsete 2 nord.

Stien går gjennom bebyggelsen på Navarsete og er den nordligste delen av grønnkorridoren fra Amfi til Røvhaugane (Figur 47). Denne bør utbedres på samme måte som nr. 35. Navarsete 3 sør med belysning som ikke sjenerer naboene og et nytt lag grus i traséen (Figur 48). Øverst står det også en trapp til siden for stien som bør

fjernes siden den ikke blir brukt. Det er montert gjerde og skjermvegger langs med stien, men vi anbefaler at det blir festet noen mer robuste rekkverk på disse for å ha noe å holde seg i når det er glatt.

Figur 46: Navarsete 2 nord mangler belysning og ett godt rekkverk å holde seg i.

B13 Stedjeflaten 1(54), Stedjeflaten 2 (55) og Avsølevegen (56)

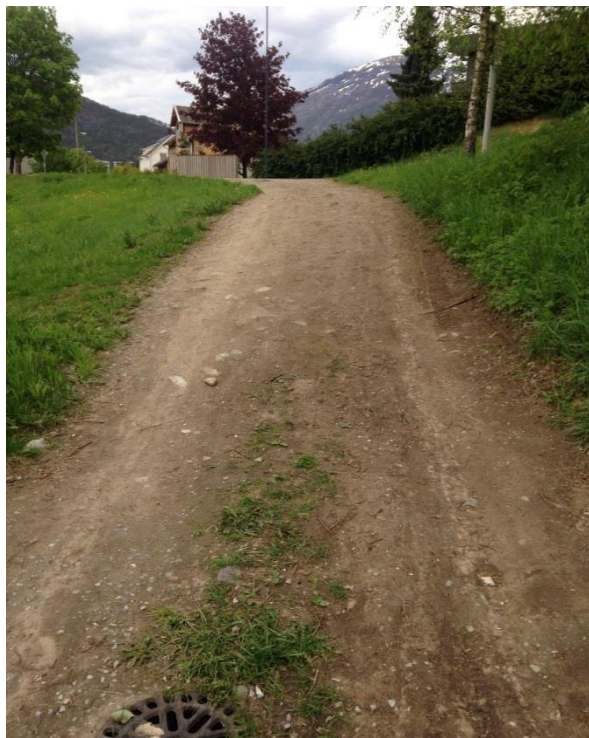
Den vestlige delen av stien er regulert som gangveg.

Figur 48: Flyfoto over B13.

Denne stien tar for seg 3 forskjellige stier i én og samme utbedring på grunn av sammenhengen mellom disse (Figur 50). Det er bare sti nr. 54 som er regulert som gangsti. Sti nr. 54 er en tilrettelagt sti som med årene har grodd noe igjen og trenger vedlikehold (Figur 49). Stien bør ryddes for

jord i kantene slik at det ikke vokser gress. Den må også gruses i full bredde fra gjerde til gjerde slik at barnevogner kommer gjennom til Stedjeflaten. Stien trenger også belysning. Sti nr. 55 er en spontan snarvei som blir mye brukt av de som bor på Elvatunet og Stedjeflaten (F. Stien er veldig bratt og bør derfor utformes som trapp med rekkverk helt ned til RV5.

Langs RV5 trengs det fortau østover mot krysset i Kyrkjebakken (Figur 51), på samme

Figur 47: Stedjeflaten 1 (54) over, bør ryddes langs kantene. Til venstre Avsølevegen (56) bør tilrettelegges og asfalteres.

måte som det er gjort øst for krysset mot rundkjøringen. I dette krysset anbefaler vi å etablere opphøyd gangfelt over hovedveien mot sti nr. 56 (Figur 52). Fartsgrensen på RV5 er i dag 50 km/t, men bør vurderes å senkes til 40 km/t for å øke myke trafikanters sikkerhet (Vegdirektoratet, 2014a). Sti nr. 56 bør planeres og asfalteres med vanlig gang- og sykkelvegstandard (Vegdirektoratet, 2014b) (Figur 49).

Figur 49: Bildene viser tiltenkt fortau og trapp i B13

Figur 50: Illustrasjonsbilde. Slik kan det se ut med fortau og gangfelt etter utbedring.

Stier med mindre inngrep (Tabell 3)

Tabell 3: Oversikt over stier som trenger mindre tilrettelegging.

ID i plankartet	ID i stibeskrivelser	Tiltak
B2	12. Rutlin 1	Det trengs en trapp ned på asfaltert vei i sørenden av denne stien.
B3	14. Rutlin 3	Stien trenger mer belysning og bedre grøfting for å lede bort vann. Hekker og vegetasjon langs med må stelles.
B4	16. Trolladalen	Stien trenger rekkverk nedenfor Dalavegen.
B5	19. Ulvahaug 2 øst	Stien burde ha trapp i den sørligste enden.
B6	22. Prestadalen	Stien trenger belysning og ny grus langs hele strekningen.
B7	24. Kongaberg 1 vest	Trappen i denne stien må rettes opp.
B8	25. Kongaberg 2 øst	Stien er en natursti som trenger rydding. Stien trenger skilting.
B9	26. Markavegen 1 nord	Stien trenger belysning og rekkverk i alle trappene.
B10	27. Markavegen 2 sør	Stien trenger belysning i form av lyskupper plassert lavt i høyden for å ikke sjenere naboene.
B14	57. Stedjeåsen 1	Stien trenger å ryddes for vegetasjon.
B15	58. Stedjeåsen 2	Stien trenger en helt ny trapp med skikkelig rekkverk på samme sted som dagens.
B16	61. Stedjeåsen 5	Trappen bør rettes opp og få skikkelige trinn av planker som ikke samler vann.
B17	62. Stedjevegen 1 øst	Stien bør utvides til ca. 1,0m og gruses.

Nye stier

D1 Elvestien

Sør for elven er den østlige delen av stien regulert som friluftsområde. Resten av stien er ikke regulert.

Figur 51 Flyfoto over D1 Elvestien.

Her ser vi muligheter for en sammenhengende tursti i grus. Vi foreslår at det opparbeides en sti langs elven, fra traktorundergangen ved RV5 på Kvåle, opp til Kvålsbrui i vest, og ned igjen mot Geissneshaugen på sørsiden av elven (Figur 53). Figur 54 og figur 55 viser traséen langs sørsiden av elven. Stien bør være gruset i en bredde på minst 1,0 m slik at barnevogner enkelt kan ta seg fram. Denne stien vil gjøre elven mer tilgjengelig og bidra til en variert turopplevelse i Sogndal sentrum. Langs med stien bør det plasseres noen benker på strategiske steder for å innby til lengre opphold.

Figur 52: Bildet viser det østliggende partiet langs sørsiden av elven.

Figur 53: Bildet viser det vestliggende partiet langs sørsiden av elven.

D2 Kvåle

Stien er ikke regulert.

Figur 54: Flyfoto over D2 Kvåle. Til venstre i bildet kan man se traktorundergangen.

Her foreslår vi en ny sti for å gjøre det enklere å bevege seg mellom Sogndal sentrum og den foreslåtte Elvestien (Figur 56). Det finnes i dag en port i gjerdet rundt Kvåle stadion. Denne porten er i dag låst med wire og låsemuttere, antagelig for å hindre nettopp denne ferdselen over

privat eiendom. Vi foreslår at man vest for denne porten legger til rette en ca. 25m lang sti fra porten og bort til traktorveien i eplehagen. Den bør ha en bredde på 1,0m og ha et underlag av grus for at barnevogner skal komme enkelt frem. Det vil være viktig at folk ikke går der de vil når de kommer gjennom porten, men blir ledet på rett vei ned til traktorundergangen i vest (Figur 56).

Figur 55: Porten mellom løpebanen og eplehagen på Kvåle.

D3 Rutlinslid

Den sørligste delen av stien går gjennom et område som er regulert til offentlig bebyggelse. Resten av stien er ikke regulert.

Figur 56 Flyfoto over D3 Rutlinslid.

Stien vil bli en snarvei mellom parkeringsplassen ved Dalavegen og Rutlinslidvegen (Figur 58). Stien vil ha et sterkt grønt preg og bli den korteste veien mellom grøntområdene Rutlinslid i vest og Haugen i øst. Stien bør være 1.0 m bred og underlaget bør være grus. Nærmere Rutlinslidvegen er det ganske bratt og der bør stien utformes som trapp med rekkverk. Det bør anlegges belysning i stien.

D4 Sjøkanten ved Lerumfabrikken

Stiens trasé er i dag regulert til bolig og forretning.

Figur 57: Flyfoto over D4 Sjøkanten ved Lerumfabrikken.

For at Fjordstien skal gå langs strandsonen hele veien fra Stedjestranda til Loftesnesbroen bør det legges til rette en sti langs fjorden på nedsiden av Lerumfabrikken (Figur 60). Denne vil knytte sammen deler av Fjordstien i Fjøra (Figur 59) med den planlagte broen over

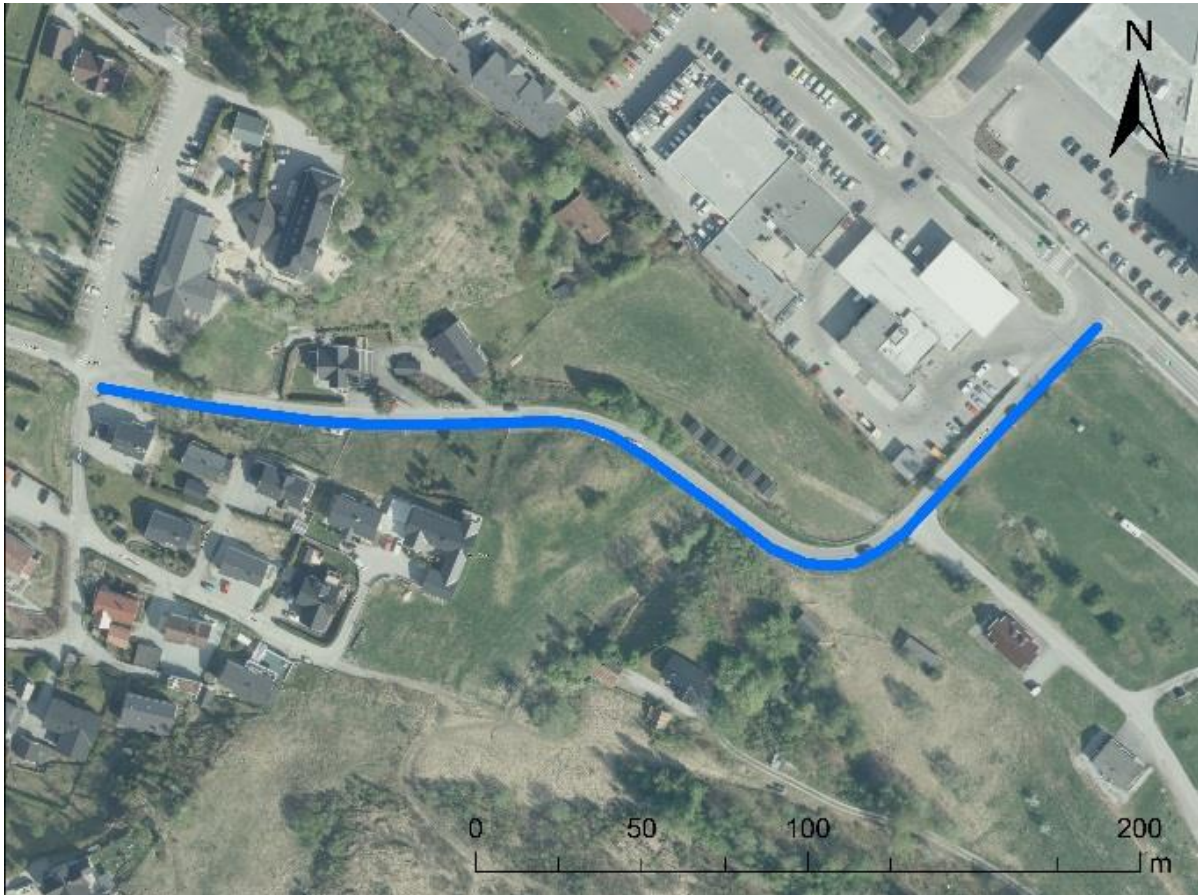
Sogndalselva. Stien bør ha tilsvarende standard som resten av Fjordstien med tanke på belysning, underlag, bredde og universell utforming.

Figur 58: Bildet viser nedsiden av Lerumfabrikken, der det i dag er sperret for gjennomgang.

D5 Kyrkjevegen

Stien er ikke regulert.

Figur 59: Flyfoto over D5.

For å øke sikkerheten til myke trafikanter foreslås det at det blir lagt til rette for gående på strekningen fra RV55 til Stedje kirke (Figur 61). Den andre svingen nedenfra er veldig uoversiktlig (Figur 62, figur 63) og det er vanskelig for bilister å se om det kommer personer gående rundt svingen. Vår anbefaling er at hele veien bør bli utvidet for å få plass til opphevet fortau på ene siden av veien, noe som vil gi et sammenhengende fortau helt ifra RV55 og opp til siste gaten i Stedjeåsen byggefelt.

Figur 60: Bildet viser den uoversiktlige svingen i enden av det planlagte fortauet som skaper farlige situasjoner for gående.

Figur 61: Her ser man veien øst for den uoversiktlige svingen, og hvor det foreslås å bygge fortau.

D6 Elvatunet

Stien er ikke regulert.

Figur 62: Flyfoto over D6 Elvatunet.

For å bedre adkomsten til grøntområdet på Sandbakken foreslås det å gruse en ny sti fra Elvatunet og opp til den registrerte spontane stien som går langs moreneryggen på Sandbakken (Figur 64). Vi ønsker at den eksisterende spontane stien skal beholde sitt naturlige preg, og stopper derfor opparbeidingen av den nye stien her. Den nye stien bør ha en bredde på 50cm. Det kan være aktuelt med noe belysning i den delen av stien som ligger inntil bebyggelsen i øst da man kan forvente at denne stien vil bli brukt som en snarvei for de som bor der. Belysningen må være diskre for ikke å sjenere naboene.

Varde i Sogndal sentrum

For å informere om grøntområder og stier i Sogndal sentrum, foreslår vi å oppføre en varde av stein i Sentrumsparken (Figur 64). På varden skal det oppføres en informasjonstavle med kart og informasjon om grøntområder og stier. Varden skal fremstå estetisk tiltalende og som et symbol på friluftslivkommunen som Sogndal er.

Figur 63: Inspirasjonsbilde til utforming av skilting på varde.

Figur 64: Inspirasjonsbilde til utforming av varde.

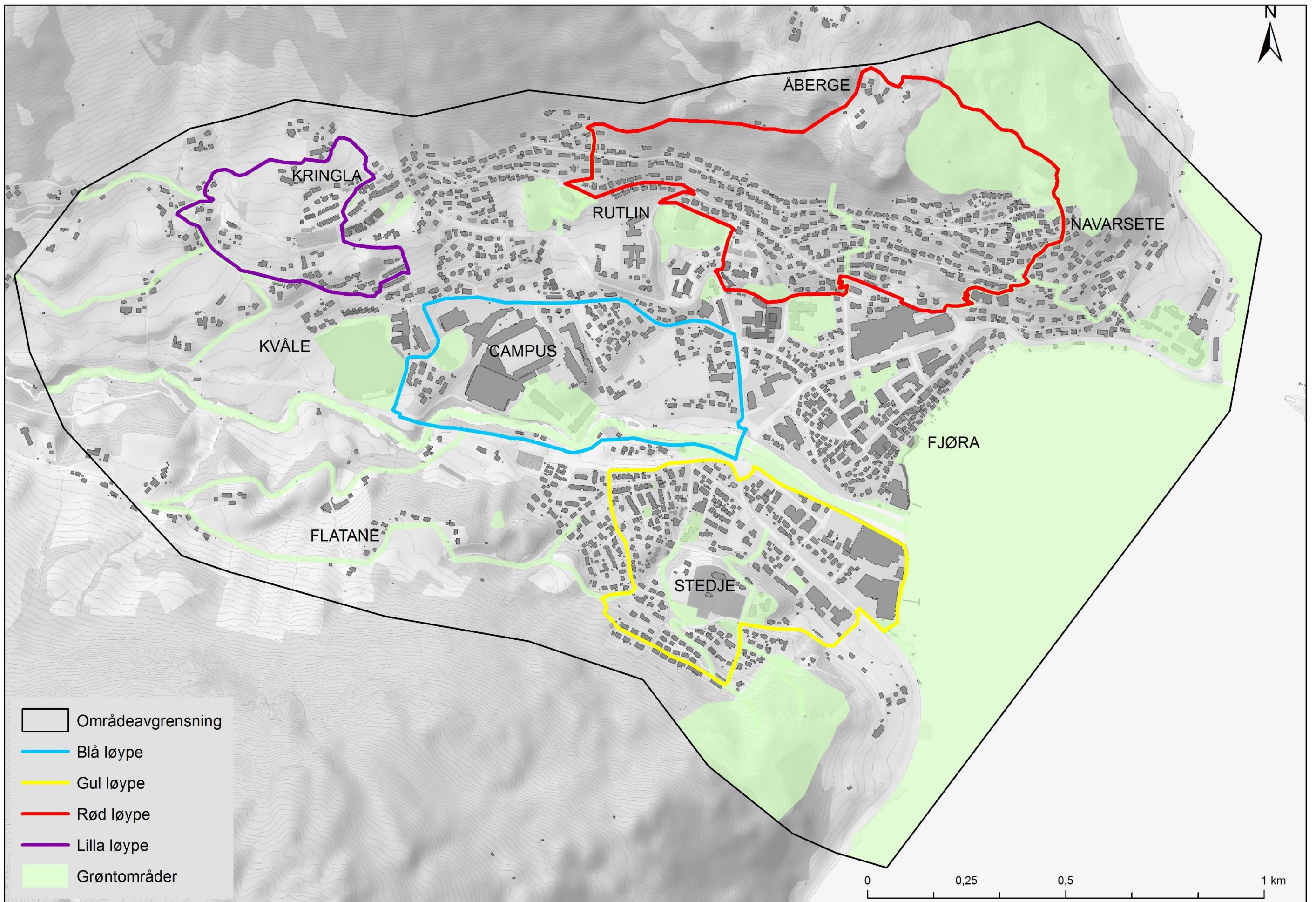
Skilting av stier

Flere av stiene i Sogndal sentrum kan være vanskelig å finne eller gi uttrykk for å være privat, og bør derfor skiltes. Skiltingen må ikke bli et forstyrrende element i omgivelsene, og bør utformes diskret.

Rundløyper

Figur 65 viser de fire foreslåtte rundløypene i Sogndal sentrum. Lilla løype i vest vil gå gjennom boligfelt og jordbrukslandskap. Den blå løypen rundt Campus går innom grøntområdene VGS uteområde (14), Kvåle stadion (15), Sogndalselva (39), og Granden/Avsølevegen (40). Dette er den mest universelt utformete rundløypen, med fortau og gangveg store deler av løypen. Den røde løypen går innom grøntområdene Rutlinslid (20), Haugen (22), Stitoppen (24), Trudvang skule (25), og Røvhaugane (30/31). Dette er den mest krevende løypen, med bratt stigning og mye naturterreng. Den gule løypen rundt Stedje går innom grøntområdene Sogndalselva (39), Granden (40), Stedjestranda (1), og Lekeplass Stedjeåsen øst. Denne stien er godt variert med strandsone, byggefelt og natursti.

På varden i sentrum foreslås det å henge opp et kart over rundløypene. Løypene bør skiltes ved stier som er vanskelige å finne, og ellers merkes jevnlig ved malingsflekker i den aktuelle fargen. Skiltingen og merkingen bør være diskret, men synlig.

Figur 65: De fire rundløpene.

Plan for vedlikehold

Flere av områdene vi har valgt ut til opprustning bærer preg av manglende vedlikehold. For å forebygge slitasje og forfall av de foreslåtte tiltakene må alle områder og stier ha en skjøtselsplan. En god skjøtselsplan vil bidra til å bevare kvalitetene i områdene, gi tryggere lekeapparater og forlenge levetiden til alle elementer i områdene. Også skiltene bør vedlikeholdes for å bevare leseligheten. Det vil ikke være økonomisk forsvarlig å gjennomføre de foreslåtte tiltakene uten en skikkelig plan for vedlikehold.

Plan for søppelhåndtering

Økt bruk kan føre med seg mer søppel. Det bør utarbeides en overordnet plan for søppelhåndtering på områdene som forebygger forsøpling og kan legges til grunn ved utvikling av nye områder.

Merkede DNT-stier

For å oppnå målet om at alle boliger i Sogndal sentrum skal ha mindre enn 500 meters avstand til nærmeste merkede DNT-sti i har vi foreslått to konkrete tiltak:

Tiltak 1

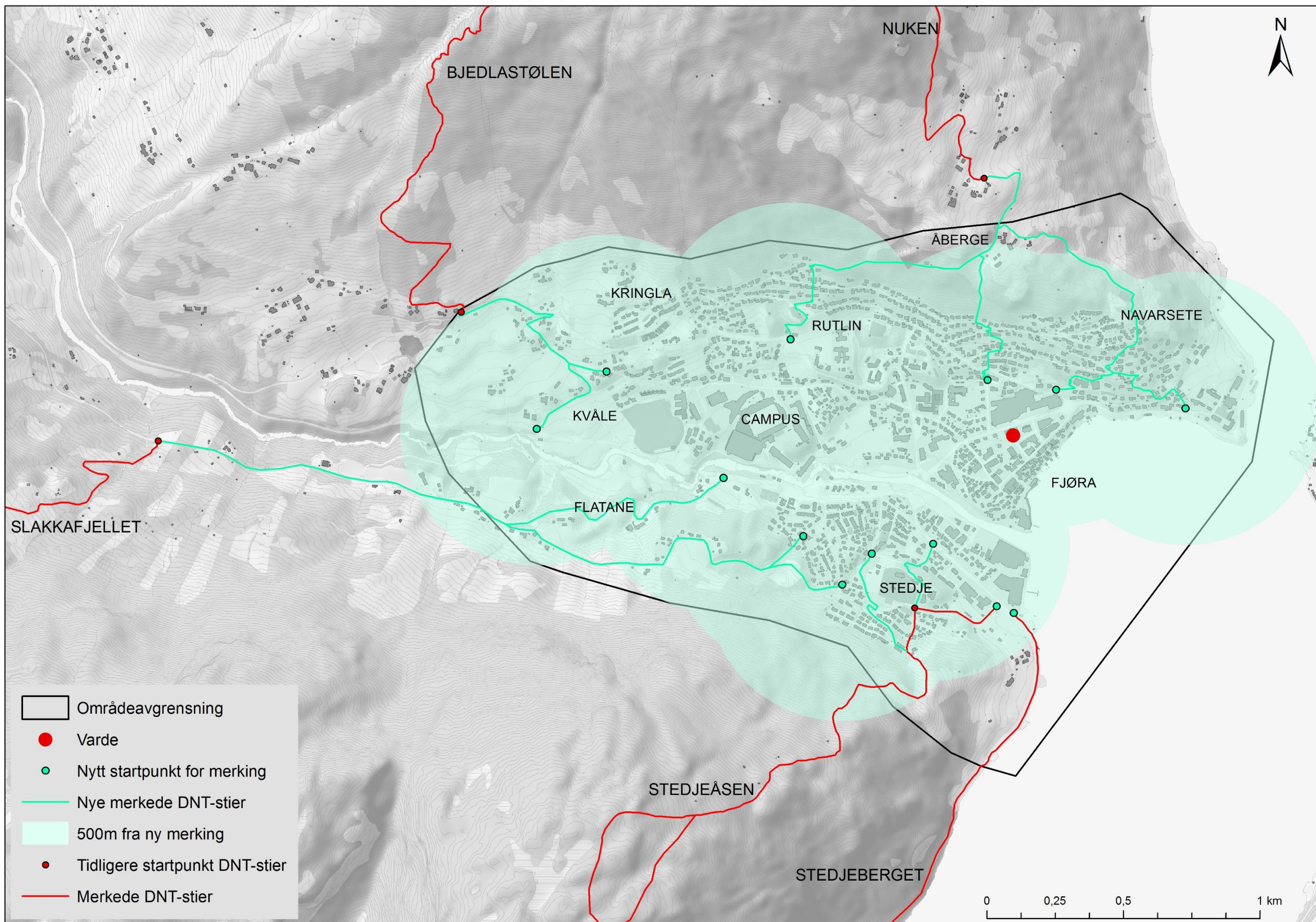
Det første tiltaket er å flytte startpunkt for merking av de aktuelle turstiene nærmere sentrum. Vårt forslag til nytt startpunkt er i de sentrumsnære endene av de registrerte grønnkorridorene i Sogndal sentrum (kart). Grønnkorridorene bidrar til et grønt preg fra starten av turen.

I planforslaget har vi også inkludert startpunktet for Slakkafjellet. Dette startpunktet ligger ca. 2 km vest for Sogndal sentrum, men ved å flytte startpunktet nærmere sentrum bidrar den til å oppfylle målet om 500 meter ved å dekke store deler av bebyggelsen på Kvåle, Skjeldestad og Flatane. En nærmere skilting av denne turstien vil gjøre den mer tilgjengelig og kan øke bruken av den.

Forslaget til startpunkter er ikke et minimumsforslag, men viser mulighetene for skilting som vil bidra til en full dekning av alle boliger i Sogndal sentrum.

Tiltak 2

Det andre tiltaket går ut på å informere om startpunktene på et sentralt sted. Dette ønsker vi å gjøre med et kart på den planlagte varden i Sentrumsparken. Det foreslås også å markere i hvilken himmelretning stiene ligger fra varden. Vi foreslår en stolpe på toppen av varden med skilter som peker i de aktuelle retningene (Figur 63). Merkingen av startpunktene bør utføres i samsvar med DNT sine standarder for merking (Merkehåndboka 2013).

Figur 66: Kartet viser blant annet nyemulige startpunkt for DNT-stiene og de planlagte varden i Sentrumsparken.

Drøfting

I drøftingsdelen vil vi diskutere rundt problemstillingene våre for å se om vi har klart å løse dem: *Hvordan kan man øke friluftslivet i nærmiljøet i Sogndal sentrum?* og *Er det mulig å oppnå maks 500 meter til nærmeste merkede tursti fra alle boliger i Sogndal sentrum?*

Klarer vi å øke friluftslivet i Sogndal sentrum ved forbedring og etablering av områder og stier?

En forutsetning for at folk kommer seg ut er at det finnes attraktive grøntområder og stier der de bor (Meld. St. 18 (2015-2016), 2016). På de eksisterende grøntområdene og stiene har vi foreslått forbedringer som kan bidra til at de blir mer brukt, og at de tiltrekker seg nye brukere. I grøntområdene har vi i foreslått tiltak som fokuserer på at de skal kunne brukes både til lek og rekreasjon. Tilrettelegging for opphold og aktivitet vil trekke mer folk til grøntområdene, noe som vil være med å oppfylle et sentralt mål i folkehelsearbeidet til kommunen (Miljødirektoratet, 2014b). Opprustning av stiene vil øke fremkommeligheten og tryggheten og gjøre at flere kan ta dem i bruk. Nye stier. Nytt område.

Opphold

I flere av grøntområdene har vi foreslått sitteplasser i form av benker og/eller tømmerstokker. Godt utformede sitteplasser vil invitere til opphold over lengre tid (Bjerkreim, 2012). Lekeområder kan gjøres mer attraktive for foreldre, besteforeldre og ungdom ved at det finnes sitteplasser, og vi har derfor foreslått benker i alle lekeområder. Sitteplasser er noe vi ser helt nødvendig for opphold på Granden og langs Elvestien. Granden brukes i dag hovedsakelig som en grønnkorridor for gjennomgang, noe vi mener kommer av at det er få tilrettelegginger for opphold. De foreslåtte benkene vil gjøre det mer naturlig å oppholde seg på Granden. Også langs Elvestien vil de foreslåtte benkene kunne trekke folk og innby til opphold. Tilrettelegging i disse grøntområdene vil bidra til å fremheve Sogndalselva som en kvalitet i Sogndal sentrum.

På Røvhaugane har vi foreslått flere sitteplasser, som vil kunne gjøre området mer innbydende for folk som ikke ønsker å sitte på bakken. Tribunen kan brukes som sitteplass både til hverdags og under arrangement. Vi har også foreslått bord til matlaging som kan gjøre at flere vil ta middagen på Røvhaugane, og bidra til at folk oppholder seg over lengre tid. På Sandbakken foreslår vi også opparbeiding av sitteplasser og bålplasser. På grunn av mange nærliggende boliger mener vi at dette området har et stort potensiale til å bli et viktig nærfriluftslivsområde i denne delen av Sogndal sentrum. I begge disse områdene vil vårt forslag til innramming av bålplasser åpne for at bålrensing kan gjøres trygt året rundt (Brannforebygging, 2015).

Aktivitet

På Rutlinslid har vi foreslått etablering av en naturlekeplass i skogen, en klatrepark på lekeplassen og stolper for oppheng av hengekøyer og slakkline. Dette er tiltak som vil bidra til økt aktivitet, og som vi mener vil gjøre området mer attraktivt for ungdom og unge voksne. Den foreslåtte Tufteparken på Granden er et tiltak som vi mener vil øke aktiviteten i området betraktelig. I dag finnes det allerede en Tuftepark på Kvåle, men Tufteparken på Granden vil være langt mer tilgjengelig da den ligger sentralt og det er mange forbigående i området. Vi ser for oss at Tufteparken på Granden vil bli et naturlig stoppested. Alle disse tiltakene vil kunne bidra til en bedre folkehelse i Sogndal sentrum.

Den foreslåtte Elvestien vil kunne løse mangelen på en sammenhengende grus-sti med mulighet for å jogge og gå tur. For å ha flere turmuligheter i nærmiljøet har vi utarbeidet et forslag til rundløyper. Rundløypene er lagt i forskjellig terreng og ulike deler av Sogndal sentrum. Den blå rundløypen er universelt utformet for å skape et tilbud for alle. Rundløypene skal motivere til aktivitet, og vil fungere som et lavterskeltilbud for å bedre folkehelsen. Rundløypene leder forbi eller gjennom grøntområder og kan bidra til at beboerne i Sogndal sentrum oppdager grøntområder de ikke visste om fra før. For at rundløypene skal bli gode og trygge bør forslag om opprustning av inngående grøntområder og stier følges opp.

Tiltakenes omfang

Tiltakene som foreslås varierer i omfang og har som mål å styrke grøntområdenes kvaliteter og funksjoner. Opprustning av eksisterende grøntområder og stier hindrer mange unødige inngrep i naturen, og tilrettelegging for flerbruk vil samle inngrepene og gi en god arealutnyttelse. Dette er i tråd med prinsipper om naturvennlig tilrettelegging (Direktoratet for naturforvaltning, 2006). Flere av de tilrådte tiltakene er plassert på areal som allerede er opparbeidet, for eksempel klatreparken på Rutlinslid. På Lekeplass Stedjeåsen vest og Lekeplass Stedjeflaten nord er det kun foreslått opprustning eller utskiftning av allerede eksisterende elementer.

På Granden har vi foreslått flere vegetative inngrep, som vil bidra til å fremheve Granden som et grøntområde. Grønne omgivelser er attraktive, og ved å skjerme næringsvirksomhet- og trafikkomgivelser vil Granden bli mer innbydende for opphold og få et sterkere parkpreg over seg.

Det største foreslåtte nye inngrepet er bryggen i Fjordstien. Dette er et inngrep vi mener vil ha mange positive følger for innbyggerne i Sogndal sentrum. Den vil åpne opp for enda større allmenn tilgang til fjorden, og dersom det tilrettelegges for bading vil bryggen kunne avlaste Stedjestranda på solfylte dager. Det er mange som eier kajaker i Sogndal sentrum, og vi mener bryggen har et stort potensiale for å bli et viktig utfartsområde for kajakk. Biler til transport av kajaker kan parkeres på eksisterende offentlig parkering på motsatt side av hovedveien. Bryggen vil bli et unikt område i Sogndal sentrum.

Naturlig materialbruk

I henhold til prinsipp for naturvennlig tilrettelegging bør elementene plasseres naturlig i terrenget for ikke å føre til unødvendige naturinngrep, slitasje eller forstyrrelser på naturen (Direktoratet for naturforvaltning, 2006). Ved foreslåtte sitteplasser og bålplasser har vi lagt stor vekt på naturlige materialer for minst mulig miljøbelastning.

Universell utforming

Topografien i Sogndal sentrum gjør det vanskelig og i noen tilfeller umulig å tilrettelegge for universell utforming uten store terrenginngrep. Mange av stiene er snarveier som ligger mellom boligfeltene i bratte dalsider, og det ville blitt svært arealkrevende og kostbart om alle stier skulle utformes universelt.

«Når det skal avveies hvordan forutsetningene om universell utforming skal følges opp, må det også tas hensyn til stedets egnethet og muligheter, størrelse, og naturgitte egenskaper» (Miljødirektoratet, 2014a).

Universell utforming har vært en prioritet i flate områder, som ved den nyetablerte stien Sjøkanten bak Lerumsfabrikken og på det nye området Bryggen.

Tilgjengelighet og informasjon

Våre forslag til forbedringer i stinettverket har hatt fokus på fremkommelighet og trygghet. For bedre fremkommelighet og økt bruk har vi foreslått skilting ved flere stier. Noen er vanskelige å finne og kan se ut til å være private, derfor er det viktig med skilting. Opprustningstiltak som lys og rekkverk er viktige tiltak for å øke tryggheten og kvaliteten på stiene. Opparbeiding av nye stier i Sogndal sentrum vil øke konnektiviteten i stisystemet og gjøre det lettere å komme seg fram. Disse tiltakene vil fremme aktivitetsnivået ved at de tilrettelegger for bruk året rundt.

Vi har foreslått oppføring av en varde med skilt og informasjonstavle i Sentrumsparken. Dette gjør vi etter prinsippet om uteinformasjon, som anbefaler å samle informasjon om grøntområdene og stiene på et sentralt sted. Sentrumsparken er et naturlig samlepunkt, og et område som blir mye brukt av beboerne og tilreisende. Samling av informasjonen vil gjøre den lett tilgjengelig.

500 meter til nærmeste tursti

Ved å flytte startpunktene for de eksisterende DNT-stiene til den innerste starten av alle grønnkorridorene i Sogndal sentrum oppfyller vi DNT sitt mål om at alle skal ha tilgang til en tursti innen 500 meter fra sin bolig. Turstiene vil bli synligere og mer tilgjengelig. Forslaget vi

har kommet med er et maksimalt forslag. Skilting av alle startpunktene vil ikke følge prinsippet om uteinformasjon da det vil bli for mange skilt, som kan gi et rotete inntrykk. Vi ønsket å lage et maksimalt forslag for å vise mulighetene for hvor man kan skilte for at turstiene skal ha et grønt preg. Vi anbefaler å bruke DNT merkehåndboka for plassering og utforming av skiltene.

Virkninger av planforslaget

Ved å kartlegge grøntområdene og stiene har vi funnet ut hvilke kvaliteter som finnes i Sogndal sentrum. Dette er nyttig informasjon som kommunen kan ta i bruk til sitt arbeid, og som kan bidra i videre forvaltning av grønnstrukturen. Foreslått opprusting av grøntområder og stier vil øke bruken, noe som kan føre til en bedre folkehelse. Å øke synligheten av DNT sine stier vil gjøre at flere blir bevisst på turmulighetene og kommer seg på tur. Samlet vil våre forslag gjøre at Sogndal kommune får et bredere sammenhengende friluftslivstilbud med et bredt tilbud av aktiviteter.

Kildeliste

Litteraturliste

Den Norske Turistforening. (2013). Merkehåndboka, Håndbok for tilrettelegging, merking, skilting og gradering av turruter i fjellet, i skogen og langs kysten. Oslo: Den Norske Turistforening.

Direktoratet for naturforvaltning. (2006). Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv. Direktoratet for naturforvaltning.

Meld. St.18 (2015-2016). (2016). Friluftsliv, natur som kilde til helse og livskvalitet 2016. Oslo: Klima og miljødepartementet.

Miljødirektoratet (2014a). Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder

Miljødirektoratet. (2013b). Nasjonal handlingsplan for statlig sikring og tilrettelegging av friluftslivsområder. Oslo: Miljødirektoratet.

Miljødirektoratet. (2014b). Planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder.

Miljøverndepartementet. (1998). Fortetting med kvalitet. (T-1267).

Miljøverndepartementet. (2013a) Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv: en satsing på friluftsliv i hverdagen; 2014-2020. Miljøverndepartementet

Puschmann, O. (2015). Nasjonalt referansesystem for landskap. Beskrivelse av Norges 45 landskapsregioner

Sogndal Kommune. (2010). Plan for oppfølging og utbygging av gangvegar/stiar og grøntkorridorar i Sogndal sentrum. Sogndal: Sogndal kommune.

Vegdirektoratet. (2014a). Gangfeltkriterier. Statens Vegvesen

Vegdirektoratet. (2014b). Veg- og gateutforming. Statens Vegvesen

Internett

Bjerkreim, I. (2012). Siterplassers betydning for gode byrom, s. 64.(Mastergradsavhandling, Universitetet i Stavanger). Hentet den 26.05.2017 fra:

<https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/182100/Bjerkreim%2c%20I%2c%20da.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Helgesen, I, A. (2013). 500 meter for folkehelse. Den Norske Turistforening. Hentet den 06.03.2017 fra: <https://www.dnt.no/artikler/nyheter/190-500-meter-for-folkehelse/>

Kurtze, N., Eikemo, T., Hem, K. M (2009) Analyse og dokumentasjon av friluftslivets effekt på folkehelse og livskvalitet (SINTEF rapport 2009). Hentet den 20.03.2017 fra:

<http://www.norskfriluftsliv.no/wp-content/uploads/2015/01/SINTEF-Rapport-Friluftsliv-og-helse-desember-2009.pdf>

Lae, E. (2016). Myten om den aktive nordmannen må legges død. Aftenposten, 2016. Hentet den 25.05.2017 fra: <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Myten-om-den-aktive-nordmannen-ma-legges-dod--Erling-Lae-607626b.html>

Lovdata. (19.04.2017). Forskrift om brannforebygging. Hentet fra:

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-12-17-1710>

Statistisk sentralbyrå. (2016a). Befolkning og areal i tettsteder, 1. januar 2016. Oslo:

Statistisk sentralbyrå. Hentet den 4.04.2017 fra:

<https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/befteft/aar/2016-12-06>

Statistisk sentralbyrå. (2016b). Folkemengde og areal, etter kommune 1.januar 2016. Oslo:

Statistisk sentralbyrå. Hentet den 3.04.2017 fra:

<https://ssb.no/befolkning/statistikker/befteft/aar/2016-12-06?fane=tabell&sort=nummer&tabell=286024>

Svanes, B.J. (16.10.2011) Denne kåringa set verkeleg fjordfylket på friluftskartet. Hentet den 26.02.2017 fra: <https://www.nrk.no/sognogfjordane/turlaget-glad-for-friluftskaring-1.7835336>

Tufteparken. Hentet den 3.05.2017 fra: <http://tufteparken.no/om-tufteparken/>

Temakart: Samferdsel. Gang- og sykkelveg. Utgiver: Statens vegvesen. (12.01.2015)
www.fylkesatlas.no

Bilder

De nye skiltene viser til de gamle gode stiene og løypene! (2016). Hentet den 31.5.2017:
<https://www.bot.no/artikler/nyheter/6996-stort-sett-alle-skilt-er-byttet-i-bodmarka/>

Kajakk feber på Sørenga. (2016). Hentet fra: <http://byplanoslo.no/content/kajakkfeber-pa-sorenga>

Krokansvenner. Hentet fra: http://www.krokansvenner.no/index.php?p=1_6_Utstillinger

Nordre Jarlsberg Brygge. (2011). Hentet fra: <http://tk-bygg.no/hXGXcm27zK1q.13.idium>

WMS- tjenester

Karttype	Utgiver	URL
Topografisk norgeskart	Statens kartverk	https://kartkatalog.geonorge.no/metadata/kartverket/topografisk-norgeskart-2/d4a68459-9bd7-4693-a26a-68691d00fe71
Topografisk norgeskart, gråtone	Statens kartverk	https://kartkatalog.geonorge.no/metadata/kartverket/topografisk-norgeskart-2-gratone/4c7eafe3-0a65-41e8-8105-34d3e4bccab6
Norge i bilder WMS- ortofoto.	Statens kartverk	https://kartkatalog.geonorge.no/metadata/norge-i-bilder/norge-i-bilder-wms-ortofoto/dcee8bf4-fdf3-4433-a91b-209c7d9b0b0f

